

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

DIEGHIEGAIDOLU

ديجيجادو

Հրատարակություն Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԽՄԲԱՆԿԱՐ
ՀՀ ՍՓԻՒՌԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ
ԱՅՑԵԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական մտորումներ	1
Հայկազեան Համալսարանի Գիտաժողովը Բ. մաս	2
«Հզոր Հայրենիքին Հզոր Սփիռքը Զօրավիզ»	5
Ժան Կուստին փողոցի եկեղեցին	5
Եգիպտոս Պետական Մակարդակով կը պատուէ եգիպտահայերը <i>Լուսածին Ղազէլեան</i>	6
Մայիսեան Յաղթանակներուն Նուիրուած երգահանդէս 9 Մեր Հանդիպումները՝ Փիանտարեան, Լէպիար.	
<i>հարցազրոյց՝ Մ.Ե.</i>	10
Գիրքի մը Շնորհանդէսը <i>Երան Զէյթունցեան</i>	15
Գիտական դասախօսութիւն մը	17
«Ակռայի Փերին» «Ծիածան»ի կատարումով	18
Համերգ 100-ամեակի. Արաքս	19
Մտերիմ եւ անծանօթ հեղինակուիին՝ Սոնիա Միսքեան. <i>հարցազրոյց՝ Մ.Ե.</i>	20
Հայերը ֆրանսական գրականութեան եւ մշակոյթին մէջ	22
Մանկագիրներ հայրենի պետութեան բարձրագոյն ոլորտներուն մէջ	23
2017-2018 տարեշրջանի մրցանակակիր աշակերտներ	25
Գիրք եւ տպագրութիւն	26
Գրական փորձեր <i>Սօսի Ներերեան-Յակոբեան</i>	
Միայնակ Կազուարինան	27
Ինչպէ՞ս գիտցար ...	28
Առաջին սրճարանները	28
Մեր կորուստները	
Ազնաւուր	29
Կիւլեր	30
Շանթ Աւետիսեան	31
Անտոնինա Մահարի	32
Զօրավար Անդրանիկի Շիրիմը	32
Ֆրանքոֆոնեան երկիրներու գագաթնաժողով	33
Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պասքէթ պոլի մրցաշարքը	34
ՀՄԸՄ Կամքի Մրցաշարքը	36
Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տարեկան Մրցաշարքը	37
Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մրցաշարքը	38
Սրբուհի Թերեզայի Մրցաշարքը	41
Կոմիտասը Բուրգերու աշխարհին մէջ	43
Մահագրական	44

**Գահիրեի ՀՔԸՄ-ի
լուրերուն հետեւեցէք
www.agbuegypt.com
կայքէջով:**

**Ծանօթացէք «Հայաստան
եւ Հայերը Արաբական
Մամուլին մէջ. 1876-1923»
կայքէջի նիւթերուն
www.arminmedia.com
կայքէջով:**

**Թիւ 88-89 Նոր Շրջան
ՅՈՒՆԻՍԿՈԿՏԵՍԲԵՐ 2018**

ԽԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ

Եգիպտահայ գաղութը խիստ գործունեայ եւ եռանդուն գաղութ մըն է. չորս ակումբներէն մէկն ու մէկին մէջ միշտ ալ ձեռնարկ մը կայ, տօնակատարութիւն մը, գեղարուեստական ելոյթ մը, կամ պարզապէս հաւաքոյթ մը:

Կը պատահի սակայն, որ երբեմն, իւրայատուկ առիթներով գաղութին եռանդը իր գագաթնակէտին կը հասնի, երբ յոբելենական թուական մը (ՀԲԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ փոխադրութեան 60 ամեակ) կամ բարձրաստիճան հիւրի մը ներկայութիւնը կը լարէ ամբողջ գաղութը իր մեծով-պզտիկով (ՀՀ հանրապետութեան Սփիւռքի նախարարին այցը):

Այս առիթները, իրենց ստեղծած խանդավառութեամբ կարծես կը հակակշռեն ամառնային երեք ամիսներուն հանդարտ գնացքը, երբ քաղաքը, տաքէն յոգնեցնելով իր բնակիչները, կը պարպուի. ամէն մարդ ծովեզերք կ'ապաստանի, ապրելու երկրին գեղեցկութիւնն ու երկու ծովերուն՝ Միջերկրականին եւ Կարմիրին ընձեռած վայելքները:

Նկատի առնելով ամառնային ոչ գործունեայ վիճակն ու աշնանային խանդավառութիւնը, մենք ալ «Տեղեկատու»ն կը ներկայացնենք միացեալ եւ ճոխ համարով մը:

Նախարարին այցելութեամբ սակայն չի սահմանափակուիր գաղութիս խանդավառութիւնը: Քանի մը ձեռնարկներ վառ կը պահեն մարդոց հետաքրքրութիւնը, միաժամանակ տարբեր ճաշակներ ունեցողներուն վայելքի տարբեր առիթներ հայթայթելով:

Արդէն թափ առած են եգիպտահայ հինգ մարզական ակումբներուն պասքէթպոլի մրցաշարքերը, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ:

Եգիպտոսի մասին եւ Գահիրէի մէջ գրի առնուած գեղարուեստական տպաւորութիւններու հատորի մը՝ «Երկու Աշխարհներու Միջեւ» արաբերէնի թարգմանութեան շնորհանդէսը կը խանդավառէ մշակութասէր հասարակութիւնը:

Տակաւին ... Գաղութիս մէջ կան միջազգային ճանաչում վայելող դէմքեր, որոնք սակայն որոշ չափով կարծես անծանօթ մնացեր են մեզի համար, ինչպէս երաժիշտ Ճորճ Գազազեանը, (որուն հետ կը յուսանք հարցազրոյց մը ունենալ մեր յաջորդ թիւով), Նկարիչ Շանթ Աւետիսեանը, կամ մեր գաղութի անդամուհիներէն անգլերէնով ստեղծագործող Սոնիա Միսքճեանը: Զանոնք ներկայացնելու, անոնց ներաշխարհին եւ աշխատանքին

ծանօթանալու առիթ են «Տեղեկատու»ին ունեցած հարցազրոյցները:

«Ծիածան»ի եւ «Արաքս»ի զոյգ ելոյթները, Մայիսեան յաղթանակներուն նուիրուած ձեռնարկներն ու գեղարուեստական երեկոները կը խանդավառեն մեզ եւ կը ճոխացնեն եգիպտահայերուս առօրեան:

Այս բոլորին տակ ձեւով մը կ'անտեսուի կարծես վերամուտը: Դպրոցէն ներս բաւական փոփոխութիւններ (կրկին) տեղի ունեցած են, որոնք, կը յուսանք, պիտի ծառայեն հայ աշակերտին հայեցի դաստիարակութիւն ջամբելուն, բան մը, որ յաճախ կ'անտեսուի առօրեայի հեւքին, պետական քննութիւններու առթած վախին եւ այլ մտահոգութիւններու պատճառով: Սակայն ԲՆԱԻ պէտք չէ մոռնալ կամ մոռացութեան տալ Հայ վարժարանին գլխաւոր դերը՝ պահել հայ ոգին Սփիւռքի դժուար պայմաններուն մէջ եւ այդ ոգին, տարբեր ձեւերով եւ միջոցներով փոխանցել նոր սերունդին: Մեր գաղութները միայն մեր դպրոցներով է, որ պիտի շարունակեն ապրիլ. ասիկա ճշմարտութիւն մըն է, զոր չենք կրնար ուրանալ, ինչ ալ ըլլան մեզ շրջապատող պայմանները:

Պէտք է անպայման շեշտել սակայն, որ մեր դպրոցին՝ Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային վարժարանի սաները միշտ ալ փայլուն արդիւնքներ ձեռք ձգած են, միշտ ալ արտադպրոցական ձեռնարկներու մասնակցած եւ պատուաւոր մրցանակներ շահած են: Անցնող տարեշրջանին մեր աշակերտները առիթ ունեցան մասնակցելու Նոյնիսկ Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ կայացած եւ Սիլվա Կապուտիկեանի նուիրուած նկարչական մրցումին, այնտեղ եւս բարձր պահելով եգիպտահայուն անունը:

Բայց կը շարունակէ մնալ լեզուին՝ արեւմտահայերէնին մտահոգութիւնը, զոր կարելի է դարմանել միայն ու միայն եռակողմ ճիգով եւ աշխատանքով՝ աշակերտծնողք-ուսուցիչ:

Յոյս ունինք, որ այս տարին տարբեր պիտի ըլլայ ոչ միայն հայ աշակերտին, այլ մեր բոլորին համար, աւելի յաջողութեամբ, աւելի արդիւնաւետ աշխատանքով եւ աւելի ուրախութեամբ:

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՍՈՒՏԱՆԻ ԵՒ ԵԹՈՎՊԻՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Բ. ՄԱՍ

Հայկազեան համալսարանի եւ Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանի կազմակերպած եգիպտահայութեան նուիրուած գիտաժողովը իր առաջին բաժինը Գահիրէի մէջ ունենալէ ետք (Ապրիլ 12-13), ամբողջացաւ երկրորդ բաժինով, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 29-30-ին, Պէյրութի մէջ:

Պէյրութի գիտաժողովը նուիրուած էր նաեւ երկու այլ գաղութներու՝ Եթովպիոյ եւ Սուտանի:

Պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ Հայկազեան համալսարանի սրահին մէջ, 29 Մայիսի առաւօտեան, ներկայութեամբ համալսարանի նախագահ վերապատուելի դոկտոր Փօլ Հայտօսթեանի, Պէյրութի հայոց թեմի Առաջնորդ Տ. Շահէ Եպիսկոպոս Փանոսեանի եւ վերապատուելի Պազգալեանի:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Հայկազեան համալսարանի նախագահը, ապա խօսք առաւ Հայկազեան համալսարանի Հայկական Սփիւռքի Ուսումնասիրութեան կեդրոնի տնօրէն եւ սփիւռքահայ գաղութներուն նուիրուած գիտաժողովներու կազմակերպիչ դոկտ. Անդրանիկ Տագէսեան, որմէ ետք գիտաժողովը իր աշխատանքներուն սկսաւ հիւր բանախօս դոկտ. Ռուբէն Ատալեանի բանախօսութեամբ: Դոկտ. Ատալեան տնօրէնն է Ուաշինկթըն DC-ի Armenian National Institute-ին (ANI):

Առաջին օրուան առաջին նիստը՝ «Պատմութիւն, մինչեւ Ի. Դարասկիզբ» կը վարէր դոկտ. Արտա Արսէնեան-Էքմէքճի:

Չորս զեկոյցները սկսան Վահէ Սարգիսեանի «Ք.Ա. II-I հազարամեակներու հայկական լեռնաշխարհի եւ Եգիպտոսի փոխառնչութիւնները» նիւթով, որուն յաջորդեցին փրոֆ. Քլոտ Մուրաֆեան՝ «Վերին Եգիպտոսի սպիտակ վանքը», Ան Կրէօն-համմար (Շուէտէն)՝ «Օհան Տեմիրճեան, Եգիպտոսի *խփիւ*ին նուիրակը, Շուէտի արքայական պալատի նշանակեալ ախոռապետը՝ 1866-1872 եւ իր երկու եղբայրները» (անգլերէն) եւ Արմին Քրէտեան՝ «Մարդահամարներու ընթերցումը. 1906-1907-ի Գահիրէի հայոց եւ 1911-ի Աղեքսանդրիոյ հայոց մարդահամարները» (անգլերէն): Զեկոյցներուն յաջորդեց Ա. Նիստի քննարկումը:

Կէսօրուան դադարին, Հայկազեան համալսարանի Մուկար շէնքին մէջ բացումը կատարուեցաւ Ալեքսանդր Սարուխանի երգիծանկարներու ցուցահանդէսին: Ցուցադրուած էին նաեւ Եգիպտոսի մէջ տպուած կամ անոր առնչուող հրատարակութիւններ:

Բ. նիստը՝ «Ցեղասպանութիւն, նպաստամատոյց եւ պետութիւն» կը վարէր դոկտ. Արմէն Իւրնէշլեան եւ բաղկացած էր չորս զեկոյցներէ՝ դոկտ. փրոֆ. Վահրամ Շեմմասեան՝ «Փօր Սայիտի հայոց գաղթակայանին հիմնումը, 1915-ին» (անգլերէն), դոկտ. Հիլմար Քայզեր՝ «Օսմանեան զինուորական դատարաններէն մինչեւ մերօրեայ հետազօտութիւն. Եգիպտական հիմնարար նպաստ մը ցեղասպանագի-

տութեան» (անգլերէն), դոկտ. Ճոն Արմաճանի՝ «Եգիպտոսի սահմանադրութիւնները եւ փոքրամասնութեանց իրաւունքները» (անգլերէն) եւ Հայկ Աւագեան՝ «Վահան Թէքէեանի յօդուածները Արեւի մէջ. հնարաւորութիւնն թէ դիմադրութիւն»։ Զեկոյցներուն յաջորդեց Բ. Նիստի քննարկումը։

Գ. Նիստը՝ «Եգիպտահայութիւնը 1940-80-ականներուն» վարեց դոկտ. Արշալոյս Թօփալեան. Դոկտ. Գէորգ Եազըճեան ներկայացուց «Եգիպտոսի հայկական գաղութը Խորհրդային գաղտնի փաստաթուղթերու մէջ», փրոֆ. Վերժինէ Սվազլեան՝ «Եգիպտահայ հայրենադարձներու նպաստը մայր հայրենիքին», Գոհար Աւագեան՝ «Հայաստանի Ազգային Արխիւի եգիպտահայ նիւթերը եւ Եգիպտոսի Հայոց Առաջնորդարանի արխիւային նիւթերը», Վահրամ Հովեան՝ «Եգիպտոսի հայ համայնքին լրատուամիջոցներն արդի փուլում», Լիմի Չոլաքեան-Խունկանեան՝ «Եգիպտոսի հայ աւետարանական համայնքը»։ Գիտաժողովին առաջին օրը փակուեցաւ Նիստի քննարկումով։

Գիշերը դասախօսութիւն մը ներկայացուեցաւ եթովպահայ Վարդգէս Նալպանտեանի կողմէ, Եթովպիոյ հայերուն մասին։

Երկրորդ օրը Դ. Նիստը բեւեռուած էր «Երիտասարդութիւն, ինքնութիւն, եգիպտահայութիւնը այսօր» թեմաներուն շուրջ։

Չորս Նիստերէն առաջին երկուքը Թովմաս Զաքարեանի եւ Ժիրայր Դանիէլեանի խօսքերն էին՝ «Երիտասարդական անկախ հարթակներ՝ Գահիրէի *Հոկտեմբեր* (1975-1980) եւ Պէյրութի *Երիտասարդ Հայ* (1969-1975)» հանդէսներուն մասին, յաջորդաբար։

Ապա խօսք առաւ դոկտ. Սօսի Գասպարեան (անգլերէն) «Լուռ աշխարհաքաղաքացիներ. Եգիպտահայ համայնքը» նիւթով, որուն յաջորդեց Ասփէ Ճիզմէճեան եւ խօսեցաւ «Ինքնութեան հարցը Եգիպտոսի հայօճախին մէջ» (անգլերէն)։

Կը բացակայէր հինգերորդ զեկուցաբերը՝ դոկտ. Էսլամ Ֆաուզի Անաս Քութուպ։

Դ. Նիստի քննարկումներէն ետք սկսաւ Ե. Նիստը, նիստավար ունենալով Շադիկ Խիւտավերտեան։

Առաջին զեկոյցը դոկտ. Մարուշ Երամեանինն էր՝ «Արեւմտահայերէնի ուսուցումը եգիպտահայ դպրոցներուն մէջ այսօր», ապա Շադիկ Խիւտավերտեան խօսեցաւ գրեթէ նոյն առանցքին շուրջ, զուգահեռ մը գծելով Գահիրէի եւ Պէյրութի դպրոցներուն միջեւ։

Այգ Զաքարեան ներկայացուց «Եգիպտահայ համալսարանականները. ընդհանուր ակնարկ» (անգլերէն), իսկ դոկտ. Նայիրի Համբիկեան զեկուցեց «Ինչ է ճակատագիրը Սփիւռքի հայկական ճարտարապետութեան. Մար Մինայի պատմական գերեզմանատան պարագան»։

Նիստի քննարկումներէն ետք, դոկտ. Անդրանիկ Տագէսեան ներկայացուց Միջին Արեւելքի հայօճախներուն նուիրուած նորագոյն հրատարակութիւնները։

Զ. Նիստը նուիրուած էր Սուտանի գաղութին, նիստավար ունենալով դոկտ. Նանօր Գարակէօզեան։

Դոկտ. Ճոն Արմաճանի ներկայացուց «Հիւսիսային Սուտանի եւ Եթովպիոյ սահմանադրութիւնները եւ փոքրամասնութիւններու իրաւունքները» (անգլերէն), Աննա Աւագեան ներկայացուց «Սուտանի հայօճախը»։ Կը բացակայէր դոկտ. Մուհամմատ Րիֆաաթ Ալ Իմամ։

Քննարկումներէն ետք վերջին Ե. Նիստը, որ նուիրուած էր Եթովպիոյ հայ գաղութին եւ որուն նիստավարն էր դոկտ. Անդրանիկ Տագէսեան, սկսաւ դոկտ. Արտակ Մադալեանի «Հայ ուղեգիրները Եթովպիոյ եւ հայ-եթովպիական յարաբերութիւններուն մասին» նիւթով, ապա Ռուբինա Սվաճեան-Քինկուէլ ներկայացուց «Ակնարկ Պետրոս Ա. Սվաճեանի կենսագործունէութեան», իսկ Փարիզի Նուպարեան մատենադարանի տնօրէն դոկտ. Պորիս Աճէմեան երկու նիւթեր զեկուցեց՝ «Գաղթի յուշեր. Քսաներորդ դարու Եթովպիոյ մէջ հայերու օճախի մը յառաջացումը» եւ «Արքային փողերախումբը. օտարականներու ընկալումները եւ հայերու օգտագործումը Եթովպիոյ արտաքին քաղաքականութեան մէջ»։

Նիստի քննարկումներէն ետք համագումարը փակուեցաւ Հայկազեան համալսարանի նախագահ վերապատուելի դոկտ. Փօլ Հայտօսթեանի խօսքով։

«ՀԶՕՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՀԶՕՐ ՍՓԻՒՌԸ ԶՕՐԱՎԻԳ»

Սեպտեմբերի վերջին շաբթուան համընկնող օրերուն, Սուրիա եւ Լիբանան կատարած այցելութենէն ետք, պետական պաշտօնական հրաւերով Գահիրէ ժամանեց Հայաստանի Հանրապետութեան Սփիւռքի Նախարար Մխիթար Հայրապետեան, Նախարարութեան երկու աշխատակիցներու ընկերակցութեամբ:

Մխիթար Հայրապետեան (1990-ի ծնունդ) թրքագիտութեան մագիստրոս է, եղած է հիմնադիրն ու փոխ նախագահը «Երիտասարդ քաղաքական գործիչների ասոցիացիա»ին, իսկ 2016 թուականին հիմնած է «Քաղաքացիական կրթութեան եւ երիտասարդութեան զարգացման կեդրոն»ը:

Մխիթար Հայրապետեան, Սեպասթիան Կուրցի հետ (Աւստրիոյ արտաքին գործերու նախարար) կը համարուի Եւրոպայի ամենէն երիտասարդ նախարարը:

Երեքշաբթի, 25 Սեպտեմբերի երեկոյեան ժամը եօթին, Պըլլըքտանեան սրահէն ներս եգիպտահայութիւնը առիթ ունեցաւ հանդիպելու նախարար Մխիթար Հայրապետեանի, լսելու անոր խօսքը Սփիւռքի Նախարարութեան ծրագիրներուն մասին եւ հարցումներ ուղղելու, ընդհանրապէս գաղութահայ կեանքին եւ հարցերուն վերաբերել:

Յարգելի նախագահը իր խօսքը սկսաւ շնորհաւորելով «ոչ միայն Հայաստանի մէջ ապրող երկու-երեք միլիոն հայերու Հանրապետութեան տօնը, այլ Հայաստանէն դուրս ապրող եօթ-ութ միլիոն հայերու հայրենիքի տօնը, որովհետեւ իւրաքանչիւր հայի համար տօն է հայրենիքի անկախութիւնը»: Իսկ Հայրենիք-Սփիւռք կապերուն եւ գործակցութեան մասին, Նախարարը յստակ, բայց ընդհանուր կերպով նշեց Նախարարութեան գալիք գործելակերպը Սփիւռքի տարբեր գաղութներուն հետ:

Նախարարը ըսաւ, որ Սփիւռքի հայկական այս մեծ եւ գլխաւոր երեք գաղութներուն՝ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Եգիպտոսի իր այցը «ճանաչողական նպատակներ ունի» եւ թէ չորս ամիս առաջ տեղի ունեցած «թաւշեայ յեղափոխութենէն անմիջապէս

ետք նախարարութիւնը որոշած է նման այցելութիւններ կատարել, մօտէն ճանչնալու համար Սփիւռքի տարբեր գաղութներն ու անոնց ունեցած հարցերը:

Իր խօսքին մէջ նախարարը շատ էական կէտի մը անդրադարձաւ, բան մը որ կրնայ ամբողջ Սփիւռքի կեցուածքը շատ աւելի զօրաւոր եւ կայուն դարձնել հայրենիքին հանդէպ. նախապէս, ըսաւ նախարարը, շատ ընդհանրական մօտեցում եղած է, մինչ Սփիւռքը բազմերանգ եւ բազմաշերտ է, նոյնիսկ երբեմն նոյն երկրին, նոյն քաղաքին մէջ կարելի է տարբեր շերտեր գտնել:

Հետեւաբար, շարունակեց նախարարը, «մեր մօտեցումը **թիրախաւորուած** պիտի լինի. իւրաքանչիւր համայնքի հետ, իւրաքանչիւր համայնքային կառոյցի հետ մենք տարբեր օրակարգով սկսել ենք աշխատել»:

Անշուշտ, շարունակեց, «կը լինեն որոշ հայեցակարգեր, որտեղ պէտք է ունենալ համազգային consensus (համաձայնութիւն), ինչպէս Հայաստանի եւ Արցախի ապահովութեան խնդիր, տնտեսական կայուն զարգացում, Հայաստանի հարցերին հայանպաստ լուծում (միջազգային հրապարակին վրայ). պէտք է ունենանք ընդհանուր օրակարգ»:

Իսկ Հայաստանի եւ Սփիւռքի տարբեր գաղութներուն համար քաղաքականութիւն մշակելու մէջ «Սփիւռքի Նախարարութիւնը պէտք է պատասխանատուութիւն ստանձնի, բայց ռազմավարութեան մշակումը պէտք է բխի ձեր կարիքներից» ըսաւ նախարարը:

Այս խօսքով Սփիւռքի նախարարը կը փոխանցէր նոր եւ կայուն ծրագիր մը, Հայաստան-Սփիւռք փոխյարաբերութիւններու մշակումին համար, նոյն չափի պատասխանատուութիւն եւ նոյնքան աշխատանք վստահելով Սփիւռքին:

Արդէն Սփիւռքի նախարարութեան մէջ սփիւռքահայ աշխատակիցներ ներառնելու քայլը ինքնին հաստատում մըն է այս կեցուածքին եւ դարմանում մը, երկար տասնամեակներ կրկնուած մեր վիճակին՝ «Հայաստանը չի ճանչնար մեզ, Սփիւռքը»:

Այս առումով նախարարին խօսքը, որ նաեւ խոստում մըն է գալիքին համար եւ

որ մեզ, սփիւռքահայերս կը դնէ մեծ պատասխանատուութեան առջեւ, յոյսով եւ խանդավառութեամբ լեցուց փոքրաթիւ բայց ընտրեալ ներկաները:

«Բայց Հայաստանը հզօր կրնայ ըլլալ իր սփիւռքով եւ հակառակը», ըսաւ ան:

Նախարարը անդրադարձաւ նաեւ հայրենադարձութեան ոչ միայն սփիւռքի հայերուն, այլ նաեւ ու մանաւանդ Հայաստանէն արտագաղթած հայերուն համար:

Նախարարը սպառնիչ եւ գոհացնող պատասխաններ տուաւ գրեթէ բոլոր հարցումներուն, բացի մէկ-երկուքէն, որոնց չուզեց պատասխանել, քաղաքական պատճառներով հաւանաբար:

ԺԱՆ ԿՈՒԺՈՆ ՓՈՂՈՑԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Երբ քարիւղի արքան՝ Ալեքսանդր Մանթաշեանց (Պաքու) պոլսական թերթէ մը կ'իմանայ, թէ Փարիզի հայերը հայկական եկեղեցի մը անգամ չունին, անմիջապէս 1,54 միլիոն ֆրանսական ֆրանք կը տրամադրէ եւ Փարիզի Ժան Կուժոն փողոցին վրայ կը բարձրացնէ Սբ. Յովհաննէս Մկրտիչ հայ առաքելական եկեղեցին, 1904 թուականին:

Մանթաշեանց յաճախ կը կատակէ ըսելով, թէ ուզած է Փարիզի մէջ կանգնել եկեղեցին, որովհետեւ այդ քաղաքին մէջ է, ուր ինք ամենէն աւելի մեղանչեր է:

Ֆրանսական պետութիւնը իր այս իշխանական նուէրին համար զինք կը պատուէ Order of Legion of Honor-ով:

ԵԳԻՊՏՈՍ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՎ ԿԸ ՊԱՏՈՒԷ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅԵՐԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՄԲ ՄԸ

Հայերը Եգիպտոսի մէջ դարաւոր պատմութիւն ունին: Եգիպտահայերը՝ որպէս համայնք, Մուհամմէտ Ալիի ժամանակներէն ի վեր այս հողին վրայ կ'ապրին, կը ստեղծագործեն եւ կը նպաստեն Եգիպտոսի զարգացման, միաժամանակ հաւատարիմ մնալով հայկական ինքնութեան՝ պահպանելով լեզուն, կրօնը եւ մշակոյթը: Այս պատմական համայնքը

եաներ, հոգեւոր, հասարակական եւ մշակութային գործիչներ եւ եգիպտահայ համայնքի ներկայացուցիչներ:

Հանդիսութիւնը մաս կը կազմէր «Նոսթոս; Վերադարձ Դէպի Մեր Արմատները» նախաձեռնութեան, որ ուղղուած է Եգիպտոսի մէջ յոյները, կիպրացիները եւ հայերը իրենց արմատներուն վերադարձնելու գործին: Սոյն նախաձեռնութեան

այնպիսի անուններ տուած է տարբեր աւարելներու մէջ թէ՛ Եգիպտոսի եւ թէ՛ Հայաստանի, ինչպէս Պօղոս Եուսուֆեան, Նուպար փաշա Նուպարեան, Եագուպ Արթին փաշա, Սարուխան, Գոհար Գասպարեան, Յակոբ Յակոբեան, Ֆէյրուզ, Անուշքա եւ այլք: Եգիպտահայ համայնքը մեծարելու եւ եգիպտահայկական յարաբերութիւնները ամրապնդելուն նուիրուած էր Սեպտեմբեր 26-ին կայացած «Մենք հայ եգիպտացիներս» խորագիրը կրող բացառիկ միջոցառումը, որ տեղի ունեցաւ Գահիրէի Ազգային Հանդիսասրահէն ներս (Ալ Մասրահ էլ Գաւու-մի), Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետութեան Արտագաղթի եւ Եգիպտացի Արտագաղթածներու Նախարարութեան նախաձեռնութեամբ:

Հանդիսութեան ներկայ էին ԵԱՀ Արտագաղթի եւ Եգիպտացի արտագաղթածներու նախարարուհի Նապիլա Մաքրամ, Հայաստանի Հանրապետութեան Սփիւռքի նախարար Մխիթար Հայրապետեան, Եգիպտոսի Հայոց Թեմին Բարեխնամ Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ.Աշոտ Եպս. Մնացականեան, ՀՀ Արտակարգ եւ Լիազօր Դեսպան Դոկտ. Արմէն Մելքոնեան, ինչպէս նաեւ այլ դեսպաններ, հիւպատոսներ, բարձրաստիճան պաշտօն-

մասնակցելու նպատակով ՀՀ Սփիւռքի Նախարար Մխիթար Հայրապետեան հրաւիրուած էր Եգիպտոս, ԵԱՀ Արտագաղթի եւ Եգիպտացի Արտագաղթածներու Նախարար Նապիլա Մաքրամի յատուկ հրաւերով:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանի «Արաքս» երգչախումբը, զոյգ երկիրներու քայլերգներուն կատարմամբ: Ապա եգիպտահայկական կապերը ներկայացնող տեսերիզի ցուցադրութենէն ետք, յաջորդաբար խօսք առին պր. Մխիթար Հայրապետեան եւ տիկ. Նապիլա Մաքրամ: ՀՀ Սփիւռքի նախարար Մխիթար Հայրապետեան առաջինը խօսք առնելով, նախ արաբերէնով շնորհակալութիւն յայտնեց եգիպտական կողմին՝ հանդիսութիւնը կազմակերպելու համար, ապա անգլերէնով շարունակեց եւ կարեւորեց այս միջոցառման դերը, հայ-եգիպտական բարեկամական յարաբերութիւնները ամրապնդելու գործին մէջ: Ան նաեւ շեշտեց, թէ հայերը երբեք պիտի չմոռնան, որ Եգիպտոս եղած է առաջին երկիրներէն, որոնք մեծահոգաբար եւ գրկաբաց ընդունած են Հայոց Ցեղասպանութենէն մազապուրծ գաղթականները, որոնց սերունդները այսօր Եգիպտոսի լիարժէք

քաղաքացիներ եւ եգիպտական հասարակութեան գործունեայ անդամներ են: ՀՀ Սփիւռքի Նախարարը նշեց, որ եգիպտահայերը միշտ վայելած են եգիպտական ղեկավարութեան յարգանքը, իրենց ներդրումը ունեցած են երկրին բարգաւաճման մէջ եւ որպէս օղակ հանդիսացած Հայաստանի եւ եգիպտոսի եղբայրական պետութիւններուն միջեւ: Ան նաեւ յատկանշական համարեց, որ սփիւռքի կարեւորագոյն հաստատութիւններէն երկուքը՝ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը եւ Համազգային Հայ Կրթական եւ Մշակութային Միութիւնը ստեղծուած են Գահիրէի մէջ: Նախարար Մխիթարեան ապա անդրադարձաւ «Թաւշեայ Յեղափոխութեան», որուն գլխաւոր մասնակիցներէն եղած է ան եւ նշեց, որ այսօր Հայաստան տարածաշրջանին մէջ օրինակելի ժողովրդավարական երկիր դառնալու ճանապարհին է, նաեւ շեշտելով, որ որպէս կառավարութեան անդամ, ան իր կարելին կ'ընէ նպաստելու Հայաստանի զարգացման եւ կ'օգնէ ստեղծելու պետութիւն մը, որուն քաղաքացիները այլեւս պիտի չապրին երազելով արտերկրի մէջ լաւ ապագայ մը գտնելու մասին, այլ պիտի կրնան կառուցել աւելի լաւ ապագան իրենց երկրին մէջ: Իր խօսքի աւարտին ՀՀ Սփիւռքի Նախարարը յարատեւութիւն մաղթեց հայկական եւ եգիպտական սփիւռքներուն:

ԵԱՀ Արտագաղթի եւ Եգիպտացի Արտագաղթածներու Նախարար Նապիլա Մաքրամ խօսք առնելով նախ ողջունեց ներկաները, ապա ողջունելով ՀՀ Սփիւռքի Նախարարը նշեց, որ հակառակ հայ նախարարին երիտասարդ տարիքին, ինք շատ բան սորված է իրենց միասնական աշխատանքի ընթացքին, որոնցմէ վերջինը եղած է քաջութիւնը: Ան յատուկ ուշադրութիւն դարձուց Հայրապետեանի քաջութեան՝ վերջերս կատարած այցելութեան պատերազմական վիճակի մէջ գտնուող Սուրիոյ (մասնաւորաբար Հալէպի) հայ համայնքին, աւելի մօտէն ծանօթանալու անոնց խնդիրներուն: Անդրադառնալով եգիպտահայ համայնքին, տիկ. Նապիլա շեշտեց, որ եգիպտացիները տարբերութիւն չեն դնէր եգիպտահայերուն եւ երկրին բնիկներուն միջեւ, քանի որ հայ համայնքը միաձուլուած է եգիպտոսի ժողովուրդին հետ, կազմելով մէկ ամբողջութիւն: Շեշտելով այն փաստը, թէ եգիպտահայերը իրենց ծննդավայրին նուիրուած են, ան յայտարարեց, թէ հայ համայնքը ինչպէս անցեալին նուիրատուութիւններ ըրած է եգիպտոսի առողջապահական եւ կրթական տարբեր հաստատութիւններու, այս անգամ եւս, ՀՀ Սփիւռքի Նախարարի այցին առթիւ, մէկ միլիոն Ե.Ո. կը նուիրաբերէ Աղեքսանդրիոյ Ամիրի հիւանդանոցին: Իր խօսքի աւարտին տիկին Նախարարուհին անկեղծանալով պատմեց իր մանկու-

թեան ամենամտերիմ ընկերուհի-ին մասին, եգիպտահայ տիկին մը, որ փոխադրուելով Պէյրուս չէ մոռցած իր արմատները եւ այդ օրը Լիբանանէն ժամանած է յատկապէս ներկայ գտնուելու այս բացառիկ հանդիսութեան:

Ջոյգ նախարարներուն խօսքէն ետք կրկին բեմ բարձրացաւ «Արաքս» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ մօ. Միհրան Ղազէլեանի եւ յաջորդաբար կատարեց Ֆիհա Հակա Հելուա (արաբերէն), Հայոց Հովիկ, Աթր Էլ Նատա (արաբերէն) երգերը, աւարտելով ելոյթը Ստեփան Շաքարեանի հայկական ժողովրդական երգերու շարքով մը:

Ապա Սարդարապատ եւ Զանգեզուր պարախումբերը ներկայացուցին հայկական եւ եգիպտական ազգային պարեր: Նախ Սարդարապատ պարախումբի հեզաճկուն աղջիկները ներկայացուցին հայկական նազ պար մը, ապա բեմը տրամադրեցին Զանգեզուր պարախումբէն Բեռլա Աւանեանի եւ Վարդան Թերզիպաշեանի, որոնք գեղեցիկ զուգապարով մը ներկայացուցին հայկական Շալախոն: Անոնց յաջորդեց Սարդարապատ պարախումբը արաբական պետուինական ժողովրդական պարով մը: Համերգը եզրափակելով ելոյթ ունեցաւ Զանգեզուր պարախումբը, հայկական շուրջպարով խանդավառելով հայ եւ օտար հանդիսատեսը: Հանդիսութեան աւարտին, բոլոր մասնակիցները բեմ բարձրացան, միասնաբար նկարուելու համար զոյգ նախարարներուն հետ:

Յատկանշական է որ միջոցառումը իր բուն նպատակէն զատ, հրաշալի առիթ էր եգիպտոսի հայ համայնքի հերթական համախմբման համար: «Մենք եգիպտացի հայերս» հանդիսութեան իւրաքանչիւր մասնակից իր կարելին կ'ընէր համայնքը լաւագոյն ձեւով ներկայացնելու համար, յատկապէս օտար հանդիսատեսին: Ետնաբեմին նոյնպէս, անկախ ակումբային պատկանելիութենէն եւ տարիքէն, բոլոր մասնակիցներուն մէջ միասնական ոգի

մը կը թեւածէր: Բոլորը չտեսնուած մեծ ոգեւորութեամբ զիրար կը քաջալերէին: Այստեղ հարկ է շեշտել Հայ Դատի Գրասենեակի յանձնախումբի ատենապետ Դոկտ. Արմէն Մազլումեանի դերը, որ կը համակարգէր միջոցառման կազմակերպչական աշխատանքները:

Եգիպտահայ համայնքը դեռ երկար պիտի յիշէ այս աննախադէպ երեկոն այն հանգամանքով, որ առաջին անգամ եգիպտոսի մէջ պետական մակարդակով եգիպտահայերուն նուիրուած միջոցառում մը տեղի կ'ունենար: Առաջին անգամ ըլլալով այդքան մեծաթիւ բարձրաստիճան այրեր հրաւիրուած էին մեծարելու համար եգիպտոսի հայ համայնքը եւ գնահատելու անոր ունեցած մեծ աւանդը երկրին պատմութեան մէջ:

Շնորհակալութիւն այս մեծ հանդիսութիւնը նախաձեռնողներուն, ԵԱՀ Արտագաղթի եւ Եգիպտացի Արտագաղթածներու Նախարարութեան եւ բոլոր անոնց, որոնք ջանք չխնայեցին որ ձեռնարկը յաջողութեամբ պսակուի: Թող հայ-եգիպտական եղբայրական յարաբերութիւնները միշտ ծաղկին եւ բարգաւաճին: Տեղին է եզրափակել մէջբերելով ՀՀ Սփիւռքի Նախարարին խօսքերը՝ «Կեցցէ՛ հայկական սփիւռքը, կեցցէ՛ եգիպտական սփիւռքը, կեցցէ՛ Հայաստանը եւ կեցցէ՛ եգիպտոսը»:

Լուսածին Ղազէլեան

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Համայն հայութեան համար 2018 թուականի Մայիս ամիսը իրայատուկ էր: Սփիւռքի եւ հայրենիքի մէջ ամենուրեք պաշտօնական եւ ժողովրդային տօնակատարութիւններ էին, նուիրուած Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան հռչակումի հարիւրերորդ ամեակին:

Դիտելով Համաշխարհային Առաջին Պատերազմի բռնկումը նախորդող քաղաքական իրադարձութիւնները եւ մեծ պետութիւններու վարած շահախնդիր քաղաքականութիւնը, կը թուէր, թէ տասնամեակներ շարունակ պետականութիւն կորսնցուցած հայ ժողովուրդը ա՛լ փակած էր իր վաղեմի փառքին էջերը: Հազարամեակներու բովէն անցած հայ ժողովուրդը կը տառապէր օտարին ծանր լուծին տակ: Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը դարձած էին այն խաղաքարդը, որուն շահագործմամբ օտար պետութիւններ կը հետապնդէին իրենց քաղաքական շահերը Թուրքիոյ մէջ: Պիտի կորսնցնէինք մեր մեծ երկրին վերջին հատուածը եւ անցնէինք պատմութեան գիրկը, եթէ Մայիսեան այս յաղթանակը չփոխէր մեր պատմութեան ընթացքը:

Յաղթանակ մը, որուն շնորհիւ հայ ժողովուրդը փիւնիկի նման դուրս ելաւ մոխիրներէն եւ իր մագիլները խրելով հողին մէջ, նախընտրեց ապրիլ ու գոյատեւել:

Պանծալի այս յաղթանակին յիշատակը նշելու համար Հայաստանի Հանրապետութեան Եգիպտոսի դեսպանութիւնը կազմակերպած էր դասական երաժշտութեան երեկոյ մը, որ տեղի ունեցաւ Յունիս 3-ին, Եգիպտոսի Ազգային Օփերայի փոքր դահլիճէն ներս:

Դասական երաժշտութեան երեք նշանաւոր արուեստագէտներուն լսելու եկած էին ոչ միայն եգիպտահայ գաղութը, այլ նաեւ օտար հանդիսատեսներ, որոնք հիւրերն էին Հայաստանի Հանրապետու-

թեան դեսպանութեան:

Տիկին Վիվիան Չամբերթէնեան ներկաները ողջունելէ ետք, բեմ հրաւիրեց ՀՀ Արտակարգ եւ Լիազօր դեսպան՝ դոկտոր Արմէն Մելքոնեան, որ անգլերէն լեզուով կարդացուած իր ողջոյնի խօսքին մէջ հակիրճ եւ ամփոփ կերպով անդրադարձաւ Հայաստանի պատմութեան կարեւորագոյն այս շրջանին: Ան շեշտը դրաւ Հայաստանի առաջին երկու հանրապետութիւններու պատմականին վրայ:

Դասական երաժշտութեան այս երեկոյին համար Հայաստանէն հրաւիրուած էին Նունէ Պատալեան եւ Սարգիս Աղամալեան: Զոյգ արուեստագէտները Հայաստանի, ինչպէս նաեւ միջազգային բեմերու վրայ բազմիցս ելոյթներով հանդէս եկած յայտնի մեներգողներ են: Անոնք դաշնակահար Էլլա Մելիք Հիւսեանի ընկերակցութեամբ մեկնաբանեցին «Անուշ» օփերայէն առնուած հատուածներ, ինչպէս նաեւ համաշխարհային այլ հեղինակներու գործեր:

Երեք արուեստագէտներուն ելոյթը ծափողջոյններու տարափով մը ողջունուեցաւ եգիպտահայ գաղութի անդամներուն կողմէ, որոնք դասական երաժշտութեան նուիրուած սոյն համերգէն մեկնեցան գոհունակ եւ արուեստով յագեցած:

Երան Զէյթունցեան

Մեր Հանդիպումները

Հոկտեմբերի առաջին շաբաթը պաշտոնական այցելութեամբ քաղաքս կը գտնուէին ՀԲԸՄեան երկու կարեւոր անձեր՝ տիար Պետրոս Փիյանտարեան եւ տիկին Անիթա Լէպիար, որոնք յատուկ առաքելութեամբ եկած էին:

«Տեղեկատու»ն հանդիպում մը ունեցաւ անոնց հետ, ծանօթանալու իրենց աշխատանքներուն եւ մանրամասնութիւններ քաղելու համար գաղութիս առնչուող իրենց ծրագիրներէն:

Տիար Պետրոս Փիյանտարեան, նախկին եգիպտահայ, որ աւելի քան չորս տասնամեակներէ ի վեր Նիւ Եորք կը բնակի, եղած է Աղեքսանդրիոյ Թեմական Ժողովի անդամ եւ ատենապետ Տիգրան Երկաթ Հայ Մշակութային Միութեան: ԱՄՆ հաստատուելէ վերջ շարունակած է ծառայել ՀԲԸՄի կեդրոնական գրասենեակին, որպէս տնտեսական խորհրդատու:

Տիկին Անիթա Լէպիար կու գայ Պէյրութէն, տնօրէնուիին է ՀԲԸՄի Տեմիրճեան կեդրոնին եւ գործադիր տնօրէնուիին Պէյրութի ՀԲԸՄի Տեղական Յանձնաժողովին:

Մեր տեսակցութիւնը կը սկսինք տիար Պետրոս Փիյանտարեանի հետ:

Տեղեկատու – Պիտի խնդրեմ, որ հակիրճ տեղեկութիւններ տայիք ձեր մասին, որովհետեւ այսօրուան երիտասարդները հաւանաբար չյիշեն ձեզ, որովհետեւ արդէն աւելի քան չորս տասնամեակ է Եգիպտոս չէք:

Պետրոս Փիյանտարեան – Այո, 1974-էն ի վեր ԱՄՆ կը բնակիմ: Աղեքսանդրիոյ Թեմականի անդամ էի եւ ատենապետը Տիգրան Երկաթի. այս երկուքը արդէն բաւական ծանր պարտաւորութիւններ էին: Իմ շրջանիս էր, որ Տիգրան Երկաթի շէնքը կանգնելու որոշումը առնուեցաւ եւ գործադրուեցաւ: Շէնքը մինչեւ այսօր կ'օգտագործուի ձեռնարկներու համար, իսկ հիմա ամէն Հինգշաբթի այնտեղ անդամներ կը հաւաքուին, թէեւ Աղեքսանդրիոյ հայութեան թիւը նուազած է, սակայն ձեռնարկները կը շարունակուին: Հինգշաբթի Աղեքսանդրիա պիտի երթամ եւ տեղւոյն վրայ տեսնեմ ու հաստատեմ այս բոլորը:

Տ. Ի՞նչ էր ձեր պաշտօնը ՀԲԸՄի մէջ:

Պ. Փ. Ընդհանուր հաշիւներու եւ տնտեսական գծով Միութեան տնօրէնն էի մինչեւ պաշտօնէ դադրիլս, 2010-ին: Իսկ հիմա կը ծառայեմ որպէս յատուկ ծրագիրներու խորհրդատու, միաժամանակ կը շարունակեմ հաշուական բաժնի վերահսկումը, այն իմաստով

որ Միութիւնը շատ ճիւղաւորուած է, Կեդրոնական Վարչութիւնը Եւրոպայի մէջ բաւական ներդրում կ'ընէ եւ ատիկա կապուած է նաեւ իմ լեզուի՝ ֆրանսերէնի իմացութեանս հետ: Կը շարունակեմ հաշուակալութիւնը հսկել, որովհետեւ պաշտօնեան որ զիս փոխարինեց, բաւական ծանրաբեռնուած է. շաբաթը երկու թէ երեք անգամ կ'այցելեմ այս երկու պաշտօններով՝ խորհրդատու Կեդրոնական Վարչութեան ծրագրած յայտագիրներուն եւ հաշուակալութեան վերահսկում:

Տ. Կրնա՞ք գաղափար մը տալ մեզի Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա ձեր այցելութեան նպատակէն:

Պ. Փ. Առաջին հերթին՝ Կեդրոնական Վարչութեան որոշումով Միջին Արեւելքի Բարեգործականի գործող մասնաճիւղերուն միջեւ շաղկապի դերը կատարող անձը որոշուեցաւ՝ տիկին Անիթա Լէպիար. նախագահը՝ տիար Պերճ Սեդրակեան խորհեցաւ, որ առաջին այցելութիւնը ըլլայ Եգիպտոս, ոչ միայն աշխատանքներու վերահսկումի, այլ նաեւ կալուածներու վերաբերեալ բոլոր հարցերուն պատասխանատուութեան առումով, նեցուկ կանգնելու համար հիմնականօրէն: Երկրորդ՝ Կեդրոնական Վարչութեան աչքով դիտել, թէ Եգիպտոսի շրջանակը ինչպէ՛ս կը բանի, այն հաստատութիւնները, որոնք Եգիպտոսի շրջանակին հովանիին տակ կը գործեն, ի՛նչ ընթացքի մէջ են:

Տ. Այս բոլորը դիտելով պիտի կարենա՞ք անմիջապէս ձեր թելադրութիւնները ընել, թէ նախ պէտք է մտածել այս բոլորին մասին եւ յետոյ միայն ...

Պ. Փ. Այս պարագային ամէն բան կախում ունի այն որոշումէն, որ Վարչութիւնը պիտի որդեգրէ:

Տ. Ըստ ձեր զեկոյցներո՞ւն:

Պ. Փ. Այո՛, նաեւ Անիթային զեկոյցներուն:

Տ. Որեւէ պատկերացում ունի՞ք, թէ ձեր այցելութենէն ետք ինչպէս պիտի ըլլայ գաղութներուն գործունէութիւնը, մասնաւորաբար՝ Եգիպտոսի շրջանակին գործունէութիւնը:

Պ. Փ. Անշուշտ մենք կը հետեւինք Շրջանակայինի գործունէութեան, ինչպէս նաեւ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղերուն բոլոր այն միջոցներով, զորս կարելի է ունենալ, այս պարագային առաջին հերթին համացանցով, երկրորդ՝ «Տեղեկատու»ով, զոր ստանալու դժուարութիւն ունինք. թերեւս ասկէ ետք կարելի ըլլայ համացանցային տարբերակը ունենալ. ասոնց միջոցով կը նայինք, եթէ հարցեր կան, կը հետապնդենք, կապ կը պահենք, փորձելով լուծել: Եթէ հարց մը պէ՛տք է Կեդրոնական Վարչութեան

ուշադրութեան առարկայ դառնայ, Կեդրոնին կը տանինք:

Տ. Ձեր այս գործունէութիւնը ընդհանրապէս կը տարածուի՞ մշակութային-գեղարուեստական ծիրին վրայ, թէ աւելի գործնական քայլերուն է որ ուշադրութիւն կը դարձնէք:

Պ. Փ. Մշակութային տարազ զգենող հարցերը ընդհանրապէս տեղական վարչութիւններուն ընդունած ձեւով կը քալեն եւ Կեդրոնական Վարչութիւնը այդ հարցերուն միջամուխ չ'ըլլար, բացի այն պարագաներէն, երբ ծրագիր մը մնացեալ շրջանակներուն ալ պէտք է հաղորդուի, որովհետեւ Եգիպտոսի Շրջանակային Վարչութիւնը կը ներկայացնէ նաեւ Երոպայի, յատուկ Զուիցերիոյ իրավիճակով կազմակերպութիւնը այս պարագային վարչութիւնը երկու դեր ունի, առաջինը՝ իբր ներկայացուցիչ Կեդրոնական Վարչութեան Եգիպտոսի մէջ, վերահսկողութիւն եւ գործադրութիւն Կեդրոնական Վարչութեան որոշումներուն, երկրորդը՝ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մասնաճիւղերուն գործունէութեան հետեւիլ:

Տ. Հարցումներուն կարկինը քիչ մը աւելի լայն բանալով՝ ամերիկահայութեան համար մեր լեզուն չունի այն կարեւորութիւնը, ինչ որ ունի Միջին Արեւելքի մէջ: Թեւաւոր խօսքը կ'ըսէ՝ «Լեզուն իմ հայրենիքս է», այլ խօսքով՝ երբ հայրենիքն դուրս ենք, մեր լեզուն է որ հայրենիք կը դառնայ, մեզի identity մը կու տայ. ասիկա սակայն որոշ չափով արդէն ճիշդ չէ ամերիկահայ երիտասարդներուն պարագային: Հարցումս հետեւեալն է՝ ամերիկահայ երիտասարդին համար ինչի՞ մէջ է իր հայկական ինքնութիւնը, identity-ն:

Պ. Փ. Եթէ կը հետեւիք Կեդրոնական Վարչութեան աշխատանքներուն, պիտի տեսնէք որ identity-ն կորիզն է մեր ծրագիրներուն եւ առ այդ հիմնական. սկիզբի օրերուն, camp Nubar-ի օրերուն կարելիութիւնը կար նոր սերունդը ձեւով մը Armenian identity-ին կապելու. ժամանա-

շար. էջ 14

կի ընթացքին քէմփ Նուպարի գործունեությունը բաւարար չէր նոր սերունդին հայկական ինքնութիւնը ամբողջովին պահելու, որովհետեւ մշակոյթը փոխուած էր, ամերիկեան մշակոյթը զօրաւոր մշակոյթ է եւ երբ մասնակցողները բաղդատութիւն մը կ'ընէին քէմփ Նուպարի յայտագիրներուն եւ ամերիկեան յայտագիրներուն միջեւ, նախընտրութիւնը ամերիկեանին կ'երթար: Պատասխանատուները մտածեցին նոր ձեւեր գտնել. Professionals արհեստավարժ երիտասարդներու խումբերը որ ունինք, այդպէս է որ սկսան զարգանալ, կամ forum-ը. ասոնք ծրագիրներ են, որոնց արդիւնքը շատ նպաստաւոր է երիտասարդներուն համար, եւ միջոցները, որոնք կ'օգտագործուին, ուղղակի համալսարանական բարձր մակարդակով կ'ըլլան, հետեւաբար հայ տղաքը կը սկսին հետաքրքրուիլ եւ միանալ Բարեգործականի գործունեութիւններուն: Անշուշտ կը հետեւիք մեր հանդէսներուն եւ կը տեսնէք, թէ կը գրուի բոլոր արժէքաւոր երիտասարդներուն մասին. ասիկա հպարտառիթ երեւոյթ մըն է, որ նորերը խանդավառելու եւ այդ խումբերուն մէջ առնելու կը ծառայէ: 400-է աւելի երիտասարդներ կը մասնակցին այս ծրագիրներուն. զիրենք քաջալերելու զանազան միջոցներ կան՝ իրենց ծախսերը հոգալ եւ այլն: Այս բոլորը կ'ըլլան այն ակնկալութեամբ, որ այս երիտասարդները իրենց դերը կատարեն, երբ առիթը ստեղծուի: Վերջերս Եւրոպայի Խորհրդարանը յատուկ յայտագիրներ ունեցաւ երիտասարդներու համար. Բարեգործականն ալ յատուկ գրասենեակ մը ունի Պելճիքայի մէջ, որպէսզի Եւրոպայի մէջ համալսարանական հայ տղաքը ներքաշէ խորհրդարանական երիտասարդական այդ ծրագիրներուն մէկ նպատակով՝ որ

անոնք Եւրոպայի մեր գաղութներուն ծառայեն, երբ ժամանակը գայ: Այս ձեւով է որ կը ջանանք հայկական ինքնութիւնը զօրացնել հայ համալսարանականներուն մէջ:

Ամենէն կարեւոր ծրագիրները սակայն հիմա Հայաստանի մէջ մշակուած ծրագիրներն են, որոնց մասին անշուշտ կը կարդաք մեր հանդէսներուն մէջ¹: Մեծածախս ծրագիրներ են ասոնք: Ուրեմն ամէն միջոցով կը ջանանք հայ երիտասարդը հայ մշակոյթին կապել:

Տ. Ուրեմն ըստ ձեր ըսածին, ամերիկահայ երիտասարդին հայկական ինքնութիւնը որոշ չափով կը կապուի Հայաստանի:

Պ. Փ. Այո, անշուշտ, ունինք Discover Armenia, որուն համար ամէն տարի 24-25 երիտասարդներ կ'երթան: Այլ ծրագիր մը եւս ունինք՝ internship program, զոր 25 տարիէ ի վեր կը գործադրենք, որ նաեւ համաշխարհային իմաստով կը կեդրոնանայ Փարիզի, Նիւ Եորքի, Պուէնոս Այրէսի մէջ, ոչ միայն իրարու հանդիպելու եւ Բարեգործականի մասին գաղափար ունենալու, այլ նաեւ իրենց ապագայի ասպարէզին մէջ փորձառութիւն ձեռք ձգելու համար, accredited training-ի (վարկաւոր պատրաստութիւն) միջոցով: Ասոնք շատ կարեւոր ծրագիրներ են:

Իսկ այն երիտասարդները, որոնց մասին կը գրուի AGBU Insider հանդէսին մէջ, ինչպէս օրինակ Ian Bremmer, որ հանրածանօթ է իր ունեցած TV-ի շաբաթական ծրագիրով եւ հպարտութեամբ կը յայտարարէ իր հայ ըլլալը, մեծ ազդեցութիւն կ'ունենայ երիտասարդ հայերուն վրայ, որոնք կ'ուզեն իրեն նմանիլ:

Տ. Շնորհակալութիւն այս հաճելի եւ կարեւոր հանդիպումին համար:

¹ Նիւ Եորքի կեդրոնական գրասենեակը երկու հանդէս ունի, երկուքն ալ անգլերէն լեզուով՝ AGBU եւ AGBU Insider.

Մեր Հանդիպումները

Մեր յաջորդ տեսակցութիւնը տիկին Անիթա Լէպիարի հետ էր:

Տեղեկատու – Բարի եկած էք մեր գաղութը: Կը խնդրեմ որ ծանօթացնէք դուք ձեզ:

Անիթա Լէպիար – Ես Լիբանանի ՀԲԸՄի ընդհանուր պատասխանատուն եմ, բայց այսօր հոս եկած եմ աւելի Central board-ի ներկայացուցչի հանգամանով: Մեր առաջնահերթ մտահոգութիւնը կամ նպատակը այն է, որ աւելի ջերմ ըլլան յարաբերութիւնները Կեդրոնական Վարչութեան, Եւրոպայի chapter-ներուն (մասնաճիւղերուն) եւ Եգիպտոսի միջեւ. ճիշդ է որ կապեր կան, բայց կ'ուզենք աւելի գործնական ըլլալ եւ յարաբերութիւնները տեղւոյն վրայ տեսնել:

Տ. Ի՞նչ են այն ծրագիրները, որ ունիք Եգիպտոսի համար եւ որոնց պիտի օգնէ յարաբերութիւններուն ջերմացումը:

Ա. Լ. Ասիկա կը նմանի ըսել՝ երեխաները մօտ են իրենց ծնողքին թէ ոչ:

Տ. Պատկերացում ունի՞ք, թէ ինչպիսի՛ արդիւնքներ կը սպասէք ձեր այս այցելութենէն:

Ա. Լ. Այնպէս չէ որ մենք յստակ ծրագիրով մը եկած ենք. գիտէք որ վերջին շրջանին Բարեգործականը աւելի արհեստավարժ (professional) ձեւով կը մօտենայ իր մասնաճիւղերուն եւ իւրաքանչիւրին համար իր ծրագիրները ունի, մանաւանդ Հայաստանի համար: Դժբախտաբար սակայն կան գաղութներ, որոնք իրենք իրենց մէջ են միայն, այսինքն ինքնագոհ վիճակ մը ունին. շատ աւելի լաւ պիտի ըլլայ, ինչպէս մենք վերջին տարիներուն յաճախ կ'ըսենք, Եգիպտոսի միայն եգիպտահայ չգոյ, կարենայ դուրս գալ իր գաղութէն եւ այլ գաղութ երթալ, պէտք է կարենայ շատ արագ կապուիլ իր գաղութի ՀԲԸՄին, կամ օրինակ Հայաստանի երիտասարդները երբ Եւրոպա գացին, շատ արագ իրենք զիրենք գտան այնտեղի Միութեան մէջ: Վերջին տարիներուն

նոր մասնաճիւղեր մէջտեղ եկան, օրինակ՝ Պարչելօնա: Ի՞նչ է զիրենք իրարու կապողը, մեր ծրագիրներն են անշուշտ, երբ կրնանք իրենց հասնիլ, իսկ կապը համացանցին միջոցով այսօր այնքան դիւրին եւ զօրաւոր եղաւ, բան մը որ ասկէ տասը տարի առաջ չէինք կրնար պատկերացնել. ա՛յս է կարելորդ, այս network ընելը (բոլորին հետ

կապ հաստատելը) շատ կարելորդ է:

Տ. Ի՞նչ է միջոցը, կամ ձեւը այս նոր քաղաքներուն մէջ կապ ստեղծելու:

Ա. Լ. Կարելորդ գիտնալն է, թէ ո՛ւր են այս երիտասարդները, ո՛ւր կ'երթան: Պէտք է գտնել ա՛յն երիտասարդները, որոնք կառչած են իրենց արմատներուն: Երբ ունինք երիտասարդներ, որոնք կ'ուզեն կապուած մնալ իրենց արմատներուն, իրենց հայկական շրջապատին, երբ կ'արտայայտեն իրենց կապուածութիւնը, ՀԲԸՄը կրնայ մանաւանդ երիտասարդ արհեստավարժներուն միջոցաւ կապ ստեղծել, իւրաքանչիւրին հետ իր տարիքին եւ մտածումներուն համեմատ խօսելով: Այսօր չենք կրնար իրենց խօսիլ ինչպէս քսան տարի առաջ, այսօր նոյն մտահոգութիւնները չկան, նոյն ուղղութիւնը չունին. ատոր համար ալ պէ՛տք է գիտնանք, թէ այսօրուան երիտասարդները ինչո՞վ կը գրաւուին, ի՞նչ բան է որ կը գրաւէ զիրենք, ի՞նչ կ'ուզեն ընել, երիտասարդներուն բազկերակը շօշափելը անհրաժեշտ է գիտնալու համար, թէ մեր յառաջիկայի ծրագիրները ինչպէս պէտք է մշակենք: Կը կարծեմ որ ա՛յս է մեր ոյժը՝ կրնանք երիտասարդները պահել. պէ՛տք է կարենանք ստեղծել global Armenian-ը (աշխարհաքաղաքացի հայ իմաստով), որովհետեւ իրենք են մեր ապագայի ղեկավարները, իրենք են որ պիտի առաջնորդեն մեր գաղութները:

Տ. Կը կարծեմ, թէ մեր գաղութին մէջ խիստ կարիք ունինք ղեկավարներ պատրաստելու, որովհետեւ այդ մարզին մէջ

սերնդափոխությունը ճիշդ կերպով չ'ընթանար կարծես:

Կ'ուզեմ հարցնել, թե «global հայ» ըսելով ճիշդ ի՞նչ կը հասկնաք:

Ա. Լ. Նախ ըսեմ, որ սերնդափոխության հարցը միայն Եգիպտոսի գաղութին համար չէ, նոյն հարցը շատ ուրիշ գաղութներու մէջ եւս կայ, որովհետեւ երիտասարդները այսօր ընդհանրապէս այդ հետաքրքրութիւնները չունին: Իմ մտահոգութիւնս, երիտասարդներէն առաջ փոքրիկներուն հանդէպ է, որովհետեւ նախ անո՛նք պէտք է տոգորուին մեր ինքնութեամբ եւ Բարեգործականի շունչով, որովհետեւ յետոյ, երբ ալ շա՛տ ուշ ըլլայ, պիտի անդրադառնանք որ վիհը շատ մեծ է եւ արդէն կորսնցուցեր ենք մեր երիտասարդները: Արդէն Բարեգործականի գլխաւոր չորս նպատակներէն մէկն է մշակութային ինքնութիւնը պահելը: Օրինակ այս շաբաթ Պէյրութի մէջ պարախումբը ելոյթ պիտի ունենայ, 225 փոքրիկներ, որոնցմէ շատեր թէւ օտար դպրոցներ կը յաճախեն, սակայն բոլորն ալ կը մասնակցին կամ մասնակցած են Բարեգործականի տարբեր ծրագիրներուն, անոնք կրնան օրինակ չմասնակցիլ մեր ծրագիրներուն, կամ կրնան այլ ակումբներ երթալ, կամ տեղ մըն ալ չերթալ, տունը մնալ եւ հանգիստ ընել, բայց կու գան, երբեմն հեռու տեղերէ, իրենց մայրերուն հետ ... ասոնք քաջալերելի բաներ են անշուշտ:

Տ. Անշուշտ: Ի՞նչ են Բարեգործականի չորս հիմնասիւնները (pillar):

Ա. Լ. Ա.Կրթութիւն, ինչ որ տարիներէ ի վեր արդէն կ'ըլլայ Բարեգործականի աշխարհասփիւռ դպրոցներուն ցանցով, Բ. Ժառանգութիւն, Գ. social economics (ընկերային տնտեսութիւն), ինչպէս օրինակ մեր աշխատանքը Հայաստանէն ներս, այդ շատ մեծ՝ երկու միլիոն եւրոյի յատկացումը որ ստացանք Եւրօ Միութենէն, որովհետեւ այդ միութիւնը տեսաւ, որ ՀԲԸՄը լաւագոյն եւ ամենէն վստահելի կողմն է Հայաստանի մէջ ծրագիրներ իրագործելու համար: Ասիկա մեծ հպարտութիւն կը պատճառէ մեզի, որովհետեւ ՀԲԸՄ-ն է, որ Հայաստանի մէջ կրնայ civil society (քաղաքային ընկերութիւն) մէջտեղ բերել, բան մը որ շատ տկար է Հայաստա-

նի մէջ: Այս տարածքին մէջ կ'իյնայ երիտասարդներուն եւ կիներուն empowerment (իրաւասութիւն եւ հեղինակութիւն տալ) ընելը, գործ հայթայթելը: Նախապէս դրամական օգնութիւն կու տայինք, հիմա որոշուած է զիրենք գործի մղել, աշխատանք հայթայթելով: Շրջաններէն կիներ կու գան եւ how to manage a business-ի (ինչպէս տնտեսութիւն վարել) դասընթացքներու կը հետեւին: Շատ մեծ գործեր կ'ընենք եւ ա՛յս է ահա global armenian-ը, օրինակ Եգիպտոսի հայը մտածէ ոչ միայն իր գաղութին մասին, այլ նաեւ այլ գաղութներու մասին, թէ ինչպէ՛ս կրնայ այդ գաղութներուն մէջ ներդրում ունենալ:

Տ. Վերջին հարցում մը. 21-րդ դարու սփիւռքահայ երիտասարդին ինքնութիւնը ինչի՞ մէջ է, մանաւանդ երբ լեզուն ա՛լ չկայ:

Ա. Լ. Հաւանաբար ասոր պատասխանը global armenian-ին մէջ է. երբ կը խօսէի, ատիկա ի մտի ունէի: Երբ Եգիպտոսի հայը կամ Արժանթինի հայը ակումբ կ'երթայ, բայց հայերէն չի խօսիր, Հայաստանի հայէն նուա՞գ հայ կը զգայ, չեմ կարծեր. ամէն մէկը ի՛ր ձեռով կը զգայ իր հայութիւնը. Ամերիկայի երիտասարդները հազիւ գումար մը հաւաքեն, անմիջապէս կը մտածեն Հայաստան երթալու, իրենց հայրենիքի հողը տեսնելու մասին. բայց եթէ հայերէն չեն խօսիր, նուա՞գ հայ են: Պէտք է ուշադիր ըլլանք՝ ամէն մէկ գաղութի կամ Հայաստանի հայը տարբեր մօտեցումներ ունի, բայց երբ էական բաներուն շուրջ համաձայնին, կարծեմ նոյնը կը դառնան. ա՛յս է ահա global Armenian-ը:

Տ. Իսկ ի՞նչ են «էական բաներ»ը ձեզի համար:

Ա. Լ. Պէտք է ըսեմ որ մեր նախագահը, պարոն Պերճ Սեդրակեան կը շեշտէ, թէ Հայաստանը մեզ իրարու կը կապէ, մեր եկեղեցին մեզ իրարու կը կապէ, մեր սէրը մեր հողին, մեր մշակոյթին, մեր ժառանգութեան ... հայերէնով թէ ոչ հայերէնով, եթէ հասարակ յայտարարը դրած ենք, ուրեմն մեր ինքնութիւնը կը պահենք:

Տ. Շնորհակալութիւն այս տեսակցութեան համար:

ԳԻՐՔԻ ՄԸ ՇՆՈՐՀԱՆԴԵՍԸ

Հինգշաբթի, 4 Հոկտեմբեր 2018-ին, ՀՀ դեսպանատան պարտեզին մէջ տեղի ունեցաւ շնորհանդէս մը արաբերէն լեզուով նոր լոյս տեսած գիրքի մը՝ «Երկու Աշխարհներու Միջեւ», միացեալ հրաւերովը ՀՀ Եգիպտոսի դեսպանին եւ Գահիրէի ՀԲԸՄին, առաջինը որպէս շնորհանդէսի կազմակերպիչ, իսկ երկրորդը՝ որպէս գիրքին թարգմանութիւնը եւ տպագրութիւնը իրագործող:

Գիրքը լոյս տեսած է նախ ռուսերէն լեզուով, ապա անմիջապէս թարգմանուած է հայերէնի եւ հիմա, Եգիպտոսի արաբ ժողովուրդին ներկայացուցած իր շահեկանութեան համար՝ նաեւ արաբերէնի:

Հայկական դեսպանատան շրջափակէն ներս մտանք ներկայ ըլլալու այս նոր գիրքի շնորհանդէսին: Կը յիշեմ արաբ բարեկամի մը խիստ զարմացած դէմքը, երբ անգամ մը պատմեցինք, որ մենք՝ հայերս, իւրաքանչիւր նոր գիրքի ծնունդը կը տօնենք անոր վրայ գինի հեղելով:

Գեղեցկօրէն լուսաւորուած պարտեզին մէջ արդէն ներկայ էին տասնեակ մը հիւրեր: Ներկաներուն մէջ կային ծանօթ եւ անծանօթ մարդիկ: Ու այդ անծանօթներուն մէջ տիկին մը ուշադրութիւնս կը գրաւէ եւ իր պոհեմական հագուածքով ենթադրել կու տայ, թէ ինք է գիրքին հեղինակուհին:

Երբ հանդիսութեան կէսին սրտի խօսք ըսելու կարգը հասաւ հեղինակուհիին, բեմ բարձրացաւ նուրբ արտաքինով այդ տիկինը: Ուրեմն ճիշդ կռահեք էի: Ան նախ եւ առաջ ընթերցեց գիրքէն առնուած պարբերութիւն մը: Գեղեցիկ, զգացական

եւ բանաստեղծական շունչով գրուած այդ հատուածը կրնար լիարժէք գաղափար մը տալ ներկաներուն, թէ դեսպանատան պարտեզը որքան ներշնչող եղած էր Մարի Շաքարին (Շաքարեան-Կարապետեան), այս գիրքը գրելու: Գիրքին մէջ հեղինակուհին փորձած է զուգահեռներ գտնել իրարմէ մղոններով հեռու, բայց եւ այնպէս պատմութիւն եւ մշակոյթ ունեցող երկու երկիրներու՝ Հայաստանի եւ Եգիպտոսի միջեւ:

Եգիպտահայ գաղութը անշուշտ հրաւիրուած էր ներկայ գտնուելու

«Երկու Աշխարհներու Միջեւ» գիրքի շնորհանդէսին, որուն հեղինակուհին՝ Մարի Շաքար Եգիպտոսի նախորդ դեսպան դուրս. Ռուբէն Կարապետեանի տիկինն է: Ամուսնոյն հետ Գահիրէ գտնուած ժամանակ առիթ ունեցած է մօտիկէն դիտելու, տեսնելու Եգիպտոսը եւ վայելելու արեւելքի կախարդանքը: Արուեստագէտի հոգի ունեցող կնոջ մը համար այդ բոլորը չէր կրնար ի զուր անցնիլ: Անոր անհանգիստ հոգին զինք կը մղէր սոյն գիրքի գրութեան: Եգիպտոսը իր դարաւոր պատմութեամբ եւ մշակոյթներու զանազանութեամբ յաճախ շատ արուեստագէտներ եւ գրողներ ներշնչած է: Սակայն, Մարի Շաքարի գիրքը կը զատորոշուի հետաքրքրական երեւոյթով մը: Ան գեղարուեստական գրականութիւն է, որուն միջոցով հեղինակը կը պատմէ Հայաստանի եւ Եգիպտոսի հանդէպ իր յաճախ հակադիր մտորումներն ու արաբական այս երկրին հանդէպ հետզհետէ աճող համակրանքը: Անոր սիրտը հայրենիքի հողին հետ է,

բայց եւ այնպէս կը զգայ ու կ'ապրի այս նոր երկրին յոյզերով: Գիրքի հերոսուհին հայ կին մըն է, կարօտով լեցուած իր հայրենի հողին, փողոցներուն, ջուրին եւ օդին հանդէպ: Երկու երկիրներն ալ որքան տարբեր, բայց եւ այնպէս նման են: Հեղինակուհին աշխարհի ամենէն հին պատմութիւն եւ մշակոյթ ունեցող երկրէն ահա եկած է հազարամեակներու պատմութիւն ունեցող ուրիշ երկիր մը: Ան ոչ միայն արաբ ընթերցողին կը ներկայացնէ Հայաստանը եւ հայը, այլ շեշտը կը դնէ Եգիպտոսի պատմութեան մէջ հայերուն խաղացած դերին եւ ունեցած նպաստին վրայ:

ՀՀ հիւպատոս տիար Ստեփան Գեորգեան բացման խօսքը կատարելէ ետք, բեմ հրաւիրեց ՀՀի Եգիպտոսի դեսպան դոկտ. Արմէն Մելքոնեանը, որ ներկաները ողջունելէ ետք, անգլերէն լեզուով հնչած իր խօսքին մէջ նախ եւ առաջ շնորհաւորեց հեղինակուհին, իր գիրքի արաբերէն թարգմանութեան առթիւ, շնորհակալութեան խօսք ուղղեց գիրքի արաբերէն թարգմանութիւնը իրականացուցած Գահիրէի ՀԲԸՄը, որուն գործունէութեան երեւելի եւ ողջունելի մէկ աշխատանքը հայ-արաբական զարգացող յարաբերութիւնները արձանագրող գիրքերու հրատարակութիւնն է:

Ելոյթ ունեցաւ Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան, որ հակիրճ ակնարկով մը եւ պարզեց այն պատճառները, որոնք այս հատորին թարգմանութիւնը խիստ կարեւոր դարձուցած են՝ հատորին գեղարուեստական

արժէքն ու մօտեցումի խորութիւնը, Եգիպտոսի եւ Հայաստանի մասին փոխանցուած մտածումներն ու այն իրողութիւնը, թէ այս բոլորը գրուած են Եգիպտոս ապրած օտարականի մը գրիչով:

Ապա նախորդ դեսպան դոկտ. Ռուբէն Կարապետեան իր սրտի խօսքով ողջունեց գիրքի թարգմանութիւնը եւ հրատարակութիւնը, ներկայացուց հեղինակը եւ շնորհակալութեան յատուկ խօսք ուղղեց Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի եւ անոր պատուոյ ատենապետ տիար Պերճ Թէրզեանին, որ առանցքային դեր ունեցած է գիրքին լոյս ընծայուելուն մէջ, ինչպէս նաեւ անոր ազնիւ տիկնոջ, այս հրատարակութեան իր ընձեռած աջակցութեան համար:

Նախքան հեղինակին խօսք առնելը կարգը թարգմանիչին՝ դոկտ. Մուհամէտ Ռիատ Ղալլուշինն էր, որ կարծէք իր ուղղած խօսքին մէջ ամփոփած էր իր ուրախութիւնն ու երջանկութիւնը, սոյն գործը իրեն վստահուած ըլլալուն համար:

Ապա խօսք առնողներուն ընկերանալու հրաւիրուեցան շնորհանդէսին ներկայ եգիպտահայ առաքելական համայնքի Առաջնորդ Գերաշնորհ Սրբազան Հայրը եւ Եգիպտահայ կաթողիկէ համայնքի վիճակաւոր Արհիպապատիւ Գերապայծառը եւ բոլորը միասին մօտեցան սեղանին, ուր տեղադրուած էին գինին ու «Երկու Աշխարհներու Միջեւ» հատորը եւ հեղեցին զայն գինիով, այդպիսով կատարելով այս գիրքին արաբերէն թարգմանութեան գինեձօնը:

Երան Զէյթունցեան

ԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ինչո՞վ կը տարբերին արական եւ իգական բաժինները մեր DNA-ին եւ ի՞նչ կը կրեն իրենց վրայ:

Այս էր առանցքը այն դասախօսության, որ կազմակերպուած էր Կոկանեան Սրահի վարչութեան կողմէ եւ որ տեղի ունեցաւ 11 Յունիս 2018-ին, որպէս Կոկանեան Սրահի Մշակութային յանձնախումբին այս տարուան երկրորդ ձեռնարկը (առաջինը Վահան Թէքէեանի ծննդեան 140 ամեակին նուիրուած ձեռնարկն էր, տես «Տեղեկատու» թիւ 87, էջ 18):

Դասախօսութեան կը մասնակցէին դոկտ. Արփի Խաչերեան, դոկտ. Արթո Պըլըքտանեան եւ տիար Օհան Ճանիկեան, իւրաքանչիւր բաժին մը ներկայացնելով գիտական այս շատ այժմեական եւ լայնածաւալ նիւթէն:

Հետաքրքրական էր իմանալ դոկտ. Արփի Խաչերեանի խօսքէն, թէ DNA-ի երիզները իրենց վրայ կը կրեն ոչ միայն անհատական, այլ նաեւ ցեղային-ազգային յատկանիշեր, տոհմաբանութեան եւ սերնդագիտութեան առնչութեամբ, որոնք իւրաքանչիւր ժողովուրդի իր ուրոյնութիւնը կու տան:

DNA-ի քննութիւնները արժէք կը ստանան բաղդատութեամբ, ինչպէս ըսաւ դոկտ. Խաչերեան եւ կը կորսուին վեցերորդ սերունդէն ետք:

Երեք տեսակի քննութիւններ կարելի է ընել.

Ա. Y-ի, այսինքն հօրենական կողմի տեղեկութիւններու համար:

Բ. Mitochondrial test

Գ. Autosomal test, ազգային տեղեկութիւններու համար:

Հայերուն DNA-ը ցոյց կու տայ, թէ ինչպէ՛ս կրնար ըլլալ ժողովուրդներու DNA-ը, Ափրիկէէն դուրս տարածուելէ առաջ:

Այս քննութիւնները նաեւ ցոյց կու տան հայ, վրացի եւ թուրք ազգերու DNA-ի նմանութիւնները:

Ապա յաջորդ դասախօսը՝ դոկտ. Արթո Պըլըքտանեան խօսք առնելով բացատ-

րեց հնագիտութեան մէջ ունեցած դերը այս քննութիւններուն, որոնք կարելոր տեղեկութիւններ կրնան հայթայթել հետեւեալ բաժիններուն մէջ.

-Շատ հին ժամանակաշրջաններուն ապրած կենդանիներու մասին.

-Բոյսերու մասին, որոնք արդէն կորսուած են.

-Կը բացայայտեն անյիշատակ ժամանակներու հիւանդութիւնները.

-Կը հաստատեն ընտանեկան եւ ազգականական կապերը պատմական մարդոց միջեւ.

-Կրնան գաղափար տալ հաւատալիքներու մասին, ինչպէս օրինակ այն, թէ Ախնաթոնը առաջին միաստուած արքայփարաւոնը եղած է եւ պաշտած միայն արեւը.

-Կը հաստատեն նաեւ վարկածները (hypothesis) ցեղերու մասին:

Վերջին խօսողը պարոն Օհան Ճանիկեանն էր, որուն նիւթը հայկական ծինադարանն էր (կենոֆոնտ-*genofond*): Պարոն Ճանիկեան խօսեցաւ ընդհանրապէս The genetic atlas of historical Armenia-ի մասին (Պատմական Հայաստանի ծննդական քարտէսը):

Ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցան երեք դասախօսներուն եւ գնահատեցին Կոկանեան Սրահի Մշակութային յանձնախումբը, իր այս հետաքրքրական դասախօսութեան կազմակերպումին համար:

«ԱԿՌԱՅԻ ՓԵՐԻՆ» «ԾԻԱԾԱՆ»Ի ԿԱՏԱՐՈՒՄՈՎ

Չորեքշաբթի, 23 Մայիս 2018-ի երեկոյեան, Հելիոպոլսոյ “Childrens’ Civilization and Creativity Center”-էն ներս «Ծիածան»ի կատարումով տեղի ունեցաւ երաժշտախառն թատերակ մը, որուն հեղինակն ու խմբավարն էր Գոհար Ղազէլեան, պարուսոյցը Սիւզան Յակոբեան, իսկ գեղարուեստական ղեկավարը՝ Միհրան Ղազէլեան:

ՀԲԸՄԻ մանկական երգչախումբին 29 փոքրիկներն ու պատանիները խանդավառութեամբ ներկայացուցին ինչ որ սորված էին քանի մը ամիսներու տքնաջան աշխատանքով եւ մեծ ուրախութիւն պարգեւեցին ներկաներուն:

Երգող եւ դերակատարող փոքրիկներուն մէջ կային օտար դպրոցներ յաճախող աշակերտներ, որոնց համար նման ելոյթներու մասնակցիլը ոչ միայն երաժշտական ճաշակի զարգացման առիթ է, այլ եւ մանաւանդ հայկական մթնոլորտի մէջ շնչելու, հայերէն արտայայտուելու եւ մաքուր խօսք լսելու առիթ: Այս առումով իսկապէս կարեւոր ներ-

դրում է ՀԲԸՄԻ «Ծիածան» երգչախումբին գոյութիւնը գաղութիս համար:

Խանդավառող երեւոյթ էր նաեւ նախկին ծիածանականներու աշխատանքը քուլիսներու ետին, ինչ որ կը հաստատէ անոնց յամեցող ուրախութիւնը խումբին հետ ըլլալու եւ իրենց ներդրումը բերելու ելոյթին յաջողութեան:

Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք հեղինակ-խմբավար տիկին Գոհար Ղազէլեանը, պարուսոյց տիկին Սիւզան Յակոբեանն ու ելոյթին ամբողջ գեղարուեստական բաժինը յանձն առած մօ. Միհրան Ղազէլեանը, նոորանոր յաջողութիւններ մաղթելով իրենց:

Իսկ մեր փոքրիկներուն Սարմէնի խօսքերով կ'ըսենք.

«Երգ սիրեցէք կեանքից, գինուց, ամէն բանից աւելի.

Երգն է միակ բալասանը անդընդախոր ցաւերի.

Երգ հիւսեցէք, առանց երգի՝ վիշտն աշխարհը կ'աւերի»:

ՀԱՄԵՐԳ 100-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԵՐՈՒ

Գահիրէի Առաջնորդարանի «Արաքս» երգչախումբին համերգը, որ տեղի ունեցաւ Պրլըքտանեան սրահէն ներս Շաբաթ, 13 Հոկտեմբեր 2018-ին, նուիրուած էր մայիսեան հերոսամարտերուն եւ հայոց պետականութեան վերածնունդին, պատշաճ յայտագրով մը:

Այս առիթով պէտք է նշել, որ «Արաքս» երգչախումբին համերգները գրեթէ միշտ կ'ունենան գլխաւոր առանցք մը, որուն շուրջ կը հիւսուի յայտագիրը. երգերը կ'ամ նուիրուած կ'ըլլան հպարտառիթ թուականի մը, կամ ալ կը ներկայացնեն մեր հին ու նոր երաժիշտ երգահաններէն մէկուն երգերը:

Համերգին բացումը եւ հանդիսավարութիւնը կատարեց տիկին Լալա Շամամեան-Նիկոլեան, որ իւրաքանչիւր երգ ներկայացուց երգահանին եւ հեղինակին անունները նշելով եւ երգին նուիրուած պատշաճ խօսքերով:

Մայիսեան յաղթանակներուն նուիրուած այս համերգին երգերը Հայաստանը ունէին որպէս առանցք, բացի մէկէն՝ Ճորճ Ֆրէտէրիք Հանտելի շատ նշանաւոր Մեսիա օրաթորիոյի նոյնքան եւ թերեւս աւելի նշանաւոր Ալէլուայէն, որ երգուեցաւ հայերէն բառերով:

Դադարին ցուցադրուեցաւ Թաթուլ Յակոբեանի արխիւային տեսաժապաւէնը, որ կը նկարագրէ մանրամասնութիւնները այն դէպքերուն, որոնք նախորդեցին Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան հռչակումին:

Համերգի աւարտին Գերաշնորհ Աշոտ Սրբ. Մնացականեան, Առաջնորդ Եգիպտոսի թեմին բարձր գնահատեց երգչախումբին անդամներուն ճիգը, դրուատեց մայեսթրօ Միհրան Ղազէլեանը եւ ըսաւ՝ «անոնք բոլորը ներկայ ժամանակներու հերոսներ են, որովհետեւ սփիւռքի դժուար պայմաններուն մէջ անխոնջ կերպով լծուած են հայապահպանումի գործին»:

Պրլըքտանեան սրահը լեցուն էր խանդավառ ներկաներով, որոնց մէջ, ի տարբերութիւն այլ ճեռնարկներու, մեծ էր երիտասարդներուն եւ պատանիներուն թիւը:

Գնահատանքով պէտք է խօսիլ «Արաքս» երգչախումբին մէջ հեզասահ կերպով կատարուող սերնդափոխութեան, որովհետեւ թէեւ փոքրաթիւ, բայց անդամները կը ներկայացնեն տարիքային երեք կարելոր խաւեր՝ երիտասարդներ, միջին տարիքի անդամներ եւ երէցներ: Ասիկա խիստ գնահատելի երե-

ւոյթ է գաղութի մը համար, ուր սերնդափոխութեան հարցերը կը մտահոգեն գաղութին պատասխանատու մարմինները:

Հաճելի, օգտաշատ եւ գնահատելի երեկոյ մը, որուն համար կը շնորհաւորենք խումբին իւրաքանչիւր անդամ ու ղեկավարը մասնաւորապէս:

ՄՏԵՐԻՄ ԵՒ ԱՆԾԱՆՕԹ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒՀԻՆ ՍՈՆԻԱ ՄԻՍՔՃԵԱՆ

Ժպտուն, լռակեաց եւ միշտ պատրաստակամ այս տիկինը, որ բոլորին ծանօթ է, իր էութեամբ կը մնար անծանօթ մինչեւ այն օրը, երբ երկու անգլերէն գիրքերու (A Tale of Two Passions (2014) եւ Planting Seeds of Goodness (2016)) իր հեղինակութիւնը բացայայտուեցաւ:

Նախակրթարանէն ետք ոչ հայկական դպրոց յաճախելուն պատճառով, անշուշտ իր բառապաշարը խառն է եւ օտար բառերը անելի ճշգրիտ իմաստներով միջամուկ կ'ըլլան իր խօսքին, սակայն էապէս հայ այս տիկինը, եւրոպական մտածողութիւն եւ մշակութային կը բերէ, բան մը որուն այնքան կարիքը ունինք այսօր:

Եւ որպէսզի իր մտերմութեան մէջ եւս ճանչնանք զինք, կը հրաւիրեմ մտերմիկ զրոյցի մը, զոր մեր ընթերցողներուն կը հրամցնենք ուրախութեամբ:

Տեղեկատու – Ինչո՞ւ սկսաք գրել:

Սոնիա Միսքճեան – Շատ երիտասարդ էի, 18 տարեկան, երբ սկսայ աշխատիլ World Health Organization-ի մէջ, ուր տեղացիներ չկային, բոլոր աշխատողները եւրոպացիներ էին միջազգային կազմակերպութիւն մը ըլլալուն: Կը կարծէի, թէ միայն քանի մը տարի պիտի աշխատիմ, փորձառութիւն ձեռք ձգեմ եւ յետոյ Գանատա գաղթեմ, որովհետեւ քոյրերս արդէն գաղթեր էին: Բայց պատերազմը սկսաւ, 1967-ի պատերազմը եւ չկրցայ երթալ: Արդէն մէկ տարի ետք բախտս բացուեցաւ, նշանուեցայ, ամուսնացայ եւ հոս ընտանիք կազմեցի: Երբ սկսայ այս գործին, չէի կարծեր որ մինչեւ թոշակի հասնիմ նոյն տեղը պիտի աշխատիմ. բայց մնացի մինչեւ թոշակառու ըլլալ: Միշտ ալ մտածեր եմ, որ երբ թոշակառու ըլլամ, գիրք մը պիտի գրեմ, որովհետեւ այս գործին մէջ այնքան մարդոց հանդիպեցայ, այնքան անհատականութիւններ տեսայ, կեանքս այնքան փոխուեցաւ իմ զարգանալուն հետ ... Այս բոլորին

մասին ուզեցի գիրք մը գրել, թէեւ ես գրող չեմ:

Տ. Այո՛, կ'ըսէք ատիկա ձեր առաջին գիրքին նախաբանին մէջ:

Ս. Մ. Այո, գրող չեմ. ճիշդ է որ անգլերէնս լաւ է, բայց գրողի մակարդակ չունէի: Բախտէս 2011-ի խնդիրները եղան քաղաքին մէջ, ես արդէն ա՛լ չէի աշխատեր եւ տունը մնալով որոշեցի սկսիլ գրել: Մարդիկ կը կարծէին, թէ օրագրութիւն պահած եմ. ոչ,

բոլորը մտքիս մէջ էր եւ սրտիս: Այնպէս որ գլուխները որոշեցի, թէ իւրաքանչիւր գլուխի մէջ ինչի՞ մասին պիտի գրեմ: Յետոյ ամէն օր կը նստէի եւ մէկ բաժնի մասին կը գրէի ինչ որ միտքս կու գար: Այդպիսով առաջին գիրքս ամբողջացաւ:

Տ. Կ'ըսէք թէ նախապէս գրելու փորձ չէք ունեցած. գիրքին ծրագիրը՝ գլուխներու բաժնետեղում եւ այլն, ինչպէ՞ս կրցաք մտածել:

Ս. Մ. Ուրկէ՞ պիտի սկսիմ. ա՛յս էր գլխաւորը. թէ ոչ ամէն բան իրար կ'անցնի: Յետոյ՝ ուղղակի աշխատանքիս մասին չէի կրնար գրել. նախ պէտք էր ծնողքէս սկսէի, թէ ես ուրկէ՞ կու գամ, ինչ եմ:

Նկատի առնելով, որ ծնողքս Ջարդերեն վերապրած մարդիկ են, լաւ պիտի ըլլար, որ իրենց մասին եւս գրէի:

Տ. Շատ հետաքրքրական է, որ առաջին գիրքին մէջ կ'ըսէք՝ «բայց ինչի՞ մասին կրնայի գրել ("What could I possibly write about")». ուրեմն սկիզբէն յստա՞կ էր թէ ոչ, թէ ինչի՞ մասին պիտի գրէիք:

Ս. Մ. Գիտէի՜ որ կ'ուզեմ աշխատանքային փորձառութեանս մասին գրել. բայց չես կրնար ծառ մը առանց իր արմատներուն ներկայացնել. պէտք է նախ արմատներս ներկայացնեմ. ատիկա ընելէս ետք, գիրքը կարծես մինակը սկսաւ գրուիլ:

Տ. Ինչո՞վ կը տարբերի ձեր կեանքը, կամ ինչով կը տարբերին ձեր փորձառութիւնները ուրիշներու ապրածներէն, որ անպայման ուզեր էք գրել: Շատեր կան մեր գաղութին մէջ, որոնք օտար ընկերութիւններու կամ կազմակերպութիւններու մէջ աշխատել են, սակայն բնաւ մտածած չեն իրենց կեանքը գրի առնել:

Ս. Մ. Բազմամշակութային կազմակերպութիւն մըն էր իմ աշխատած տեղս, տարբեր մշակոյթի տէր մարդոց հանդիպած եմ, տարբեր տեսակի դէպքեր եղած են, որոնք սովորական առօրեայի մը մէջ չեն պատահիր:

Տ. Կ'ուզէի լսել այն ամենէն առաջին պահուն մասին, երբ որոշեցիք գրել, որովհետեւ երբ մէկու մը կ'առաջարկես գրել, պարզապէս որովհետեւ իր փորձառութիւնը հետաքրքրական է, անմիջապէս «ոչ, ոչ, - կ'ըսէ, - ես գրող չեմ, չեմ կրնար գրել». կը նշանակէ, թէ տեղ մը գրելու վախը կայ:

Ս. Մ. Գործիս մէջ ես էի նամակագրութիւն պահողը. այսպիսի կազմակերպութեան մէջ դիրքին չէ նամակներ գրելը. այնպէս որ գիտէի ինչպէ՛ս գրել:

Տ. Ուրեմն նման նամակներ գրելը որոշ չափով գրելու փորձառութիւն մը եղած է ձեզի համար:

Ս. Մ. Այո, ատիկա բաւական օգնած է:

Տ. Ի՞նչ տեսակ մարդոց կը գրէիք ընդհանրապէս:

Ս. Մ. Ընդհանրապէս առողջութեան մասին, բայց ամբողջ աշխարհի առողջութեան մասին, քաղաք-երկիրներու մակարդակով եւ ոչ՝ պարզապէս հիւանդանոցներու:

Տ. Ի՞նչ ժանրի մէջ կ'իյնան ձեր գիրքերը. եթէ առաջինը յուշագրութիւն է, ի՞նչ ժանրի կը պատկանի երկրորդը:

Ս. Մ. Անգամ մը երբ Լիբանան էի, պանդոկի մը մէջ, հանդիպեցայ տիկինի մը, որ նախաճաշի սեղանին վրայ թուրքեր փռած, համակարգիչով բան մը կը գրէր: Հետաքրքրուելով մօտեցայ եւ հարցուցի թէ ի՞նչ էր գրածը: Պատմեց, թէ ինք տարին երկու անգամ Լիբանան կու գայ եւ դասախօսութիւններ կու տայ տիկիններու համար, որպէսզի անոնց ինքնավստահութիւնը զարգացնէ եւ աւելցուց ֆրանսերէնով՝ «Պէտք է առողջութեան հունտեր ցանել» (Il faut planter des graines de santé): Մտածեցի թէ որքա՞ն ճիշդ է. այս աշխարհէն չհեռացած, պէտք է լաւ գործեր ձգենք յաջորդներուն համար: Կեանքիս փորձառութիւններէն, բարեկամներուս իմաստուն խօսքերէն եւ կարդացած բոլոր գիրքերէս ծնաւ այս երկրորդ գիրքս: Գոնէ աշխարհը ձգենք այնպէս, ինչպէս որ գտանք, ոչ աւելի վատ:

Տ. Ձեր գիրքերուն տպաքանակը որքա՞ն է:

Ս. Մ. Առաջինը թէեւ հարիւր օրինակ կ'ուզէի միայն, բայց 500 օրինակ տպուեցաւ: Երկրորդը շեշտեցի որ միայն 100 օրինակ կ'ուզեմ եւ 100 օրինակ ստացայ: Նպատակս անշուշտ ծախելը չէր, այլ շրջապատիս, բարեկամներուս եւ ծանօթներուս նուիրելը:

Տ. Քանի՞ հոգի կը կարծէք որ կարդաց ձեր այս երկու գիրքերը:

Ս. Մ. Անշուշտ բոլոր անոնք, որոնց նուիրել էի գիրքը: Շատեր ուզեցին գնել: Յիսուն օրինակ Diwan գրախանութիւնը դրել էի, 38-ը ծախուեցաւ մէկ ամսուան ընթացքին: Երբ գրախանութիւնը կրկին ուզեց, չկրցայ տալ, որովհետեւ հրատարակիչ չունէի, ես ի՛մ միջոցներովս հրատարա-

կեր էի, հետեւաբար չէի կրնար ստացագիր ապահովել:

Տ. Իսկ մեր՝ եգիպտահայ գաղութին քանի՞ հոգի կը կարծէք որ կարդացած ըլլայ ձեր գիրքերը:

Ս. Մ. Կ'երեւի միայն բարեկամուհիներս, որոնց տուեր էի գիրքերս:

Տ. Չէ՞ք նեղանար, որ հոս, գաղութին մէջ ոչ միայն չեն կարդացած ձեր գիրքերը, այլ նաեւ չեն գիտեր, որ դուք անգլերէն երկու գիրքեր գրած էք:

Ս. Մ. Չեմ նեղանար, որովհետեւ գիտեմ հայերուն կեցուածքը. մենք չենք սիրեր զիրար քաջալերել: Թերեւս նաեւ ես դեր ունիմ ասոր մէջ, պէտք եղած ծանուցումները չընելուս համար:

Տ. Կարդացի ձեր գիրքերուն մէջ, թէ որքան օտար բարեկաններ ունիք: Ինչպէ՞ս կ'արտայայտուի ձեր հայութիւնը ձեր գործին մէջ:

Ս. Մ. Նախ շատ հպարտ էի որ հայ եմ. նաեւ գնահատուած էր մանաւանդ լեզուներու իմացութիւնս. բոլորին հետ ալ կրնայի իրենց լեզուով հաղորդակցիլ:

Տ. Հայ էք, բայց հայերէն չէք գրած:

Ս. Մ. Հայ ծնողի զաւակ եմ, այսօր ալ զաւակներս հայկական դպրոց կ'երթան:

Տ. Ինչի՞ մէջ, ո՞ր կ'արտայայտուի մեր ինքնութիւնը, identity-ն: Երբ լեզուն չըլլայ – եւ գիտենք որ կամաց-կամաց լեզուն կը տոգունի մեր առօրեային մէջ – ի՞նչն է որ մեզ հայ կը պահէ:

Ս. Մ. Եկեղեցին, մեր ակումբները եւ լեզուն:

Տ. Բայց լեզուն քուկդ չէ, փաստօրէն հայերէն չես գրած:

Ս. Մ. Պատճառը այն է, որ ես հայկական դպրոցը շարունակած չեմ, որովհետեւ պիտի գաղթէի: Բայց ուրախ եմ, որ գոնէ թոռներս հայկական դպրոց կ'երթան:

Տ. Մեր նոր սերունդին գլխաւոր հարցը այս է՝ չեն գիտեր ինչպէ՞ս պէտք է հայ ապրին. եթէ գիտնան, կարգ մը հարցերու լուծումը աւելի դիւրին կ'ըլլայ:

Ս. Մ. Ակումբները կ'երեւի պէտք է քիչ մը աւելի պատասխանատուութիւն դնեն երիտասարդներու ուսերուն, որպէսզի անոնք կրկին լեցնեն ակումբները, գան ծառայելու եւ ոչ՝ **քէֆ** ընելու:

Տ. Այնքան շնորհակալ եմ այս հաճելի հանդիպում-գրոյցին համար եւ կը մաղթեմ, որ տարբեր առիթներով կարենանք տեսնել եւ լսել ձեզ:

ՀԱՅԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹԻՆ ՄԷՋ

19-րդ դարը, որ ֆրանսական գրականութեան ոսկեդարը կը համարուի, իր ազդեցութիւնը ունեցած է այլ գրականութիւններու կարգին նաեւ արեւմտահայ գրականութեան վրայ, որովհետեւ բազմաթիւ նշանաւոր գիրքեր եւ վէպեր անմիջապէս արեւմտահայերէնի կը թարգմանուէին Պոլսոյ մէջ եւ յաճախ որպէս թերթօն կը հրատարակուէին տեղական թերթերուն մէջ:

Աւելի ուշ, Զարդերէն եւ գաղթէն ետք, երբ բազմաթիւ հայեր Ֆրանսա հաստատուեցան, կամաց-կամաց սկսաւ մեծնալ թիւը ֆրանսերէնով ստեղծագործող գրագէտներուն եւ պատմաբաններուն, ինչպէս Վահէ Քաչա, Հէնրի Թրուայա, Շահան Շահնուր (բանաստեղծութիւններ), Քլոտ Մուրաֆեան (պատմաբան, կիլիկագէտ) եւ այլք:

Իսկ բեմադրիչ Հանրի Վերնէոյ («Մայրիկ» ֆիլմի բեմադրիչը) եւ Շարլ Ազնաւուր ամբողջ աշխարհին ծանօթ են որպէս ֆրանսահայեր:

Հետաքրքրական

ՄԱՆԿԱԳԻՐՆԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Յեփագայ յօդուածը գրուած է «Փթիթ» մանկական հանդէսին խմբագիր Վերժին Աբրահամեանի եւ անոր ամուսնոյն Կարոյի գրիչով, որոնք Հայաստան իրենց այցելութեան տպաւորութիւններէն կը պատմեն, իսկ յօդուածը կը խօսի Հայաստանի մէջ վերջին շրջանին թափ առած մանկագրութեան եւ մանկական գիրքերու հրատարակութեան մասին:

Իրապէ՛ս, երբ երկրի մը Վարչապետն ու Առաջին Տիկինը ոչ միայն կարեւորութիւն կու տան մանկական գրականութեան, այլ նաեւ իրենք կը ստեղծագործեն այդ ժանրով, երբ երկրին նախագահը մանուկներուն մօտիկ բարեկամն է, կրնանք յուսալ, որ գիրին ու գրականութեան պիտի վերադառնայ իրենց երբեմնի փառքը:

Հայաստան այցելողները յաճախ կը գտնուին հետաքրքրական ու հաճելի նորութիւններու դէմ յանդիման:

Սփիւռքահայերը որքան ալ զմայլին հայրենի երկրի գեղեցկութիւններուն, համադամ խորովածներուն եւ միջնադարու եւ սովետական շրջանի մշակութային կոթողներու իւրայատկութեան վրայ, կը վերադառնան իրենց բնակավայրերը, Երեւանի մէջ լոյս տեսնող օրաթերթերէն կամ շաբաթաթերթերէն առանց գէթ մէկ օրինակ տեսած ըլլալու: Ըստ երեւոյթին, արտասահմանի հայերուն հայրենի իրականութեան, նաեւ քաղաքական կեանքին հետ գրեթէ միակ առնչութիւնը Երեւանի թաքսիի վարորդներուն հետ շաղակրատութիւնն է:

Եւ ո՛վ զարմանք, սեպտեմբեր 2018 թուականին բոլոր վարորդներն ալ (բացի մէկէն, որպէսզի յարգուի բացառութեան օրէնքը) կը խօսէին նոյն ձեւով, թէ բան մը փոխուած է եւ մեծ յոյս ունէին, թէ «աւելի լաւ պիտի լինի ...» եթէ խանգարիչներ իրենց գործը չկատարեն:

Հայրենիք կատարած մեր վերջին այցելութեան ընթացքին ունեցանք բազմաթիւ հաճելի հանդիպումներ հայրենի գրողներու, ակադեմականներու ինչպէս եւ Երեւանի գլխաւոր գրադարաններու պատասխանատուներուն հետ: Հասարակաց գրական ու մշակութային հե-

տաքրքրութիւններն ու մտահոգութիւնները գլխաւոր առանցքը կը կազմէին նման հանդիպումներուն, անպայմանօրէն ալ գիր ու գրականութեան փոխանակումով: Հասարակաց ցաւ էր, որ հայրենիք-սփիւռք մամուլի ու գիրքի փոխադրութիւնը կախեալ էր խմբագիրներու եւ հեղինակներու անձնական ճամբորդութիւն-բեռնակրութիւններէն եւ ոչ թէ պետական պատկան մարմիններու բարեացակամ հոգածութենէն, ինչ որ էր պարագան նախա-անկախութեան տարիներուն:

Լիբանանահայ Հայկ եւ Էլզա Տիտիգեաններու կառուցած «**Երեւան Իմ Սէր**» բարեսիրական հաստատութեան հովանաւորութիւնը վայելող Վարպետաց Տան մատենադարանին մէջ հանդիպեցանք գեղեցիկ նկարազարդումներով, արեւելահայերէն եւ ռուսերէն, լաթակազմ մանկապատանեկան շարքի մը, բոլորն ալ հեղինակուած Նունէ Սարգսեանի կողմէ: Կ'արժէ որ նշենք խորագիրները.

Վիշապ Նեսին, Քաջալ Ոզնին, Հերոսներ (նաեւ ռուսերէն), Թէ ինչպէս փղիկը ճիշդ շնչել սովորեց, Կափիղկա, Թզուկ Մզուկը, Երեք Վիշապ, Դաւիթ, Հայկ եւ Բազիլիկուս, Քոլո, Նռան հատիկներ (նաեւ ռուսերէն), Թագաւորն ու Վիշապը (նաեւ ռուսերէն), Սադափ: Տեսանք նոյն հեղինակին գրի առած *The magic buttons* խորագրուած անգլերէն

գրքոյկն ալ:

Նունէ Սարգսեանի անունին կրկին հանդիպեցանք Սփիւռքի Նախարարութեան աշխատակազմի պատասխանատու պարոն Երան Սիմոնեանի գրասենեակին մէջ: Երբ կը յայտնէինք մեր ուրախութիւնը, թէ մանկապատանեկան նման գիրքեր կը հրատարակուին Երեւանի մէջ, ան մեզի նուիրեց իր գրասեղանին հանդիպակաց պահարանին մէջ գտնուող – Նունէ Սարգսեանի հեղինակութիւններէն երեք հատոր (**Վիշապ Նէսին, Ճաղաք Ողնին** եւ **Թզուկ Մզուկը**), բոլորն ալ արեւմտահայերէնի փոխադրուած: Մի քանի օր ետք ալ պիտի բախտաւորուէինք անձնապէս հանդիպելու եւ ծանօթանալու վերոնշեալ գրքոյկները արեւմտահայերէնի փոխադրողին, նախկին Գամիշլիահայ, մանկապատանեկան **Հայկաշխարհ** կայքի խմբագիր Տիկ. Նայիրի Մկրտիչեանին եւ իրմէ պիտի տեղականայինք, թէ վերոնշեալ խորագիրներէն 5-ը հրատարակուած էին արեւմտահայերէնով, իսկ այլ խորագիրներ ալ Արցախի, Գիւմրիի եւ Գեաւառի բարբառներով:

Եւ այս բոլորին մէջ ամէնէն հետաքրքրականը եւ ուրախացուցիչը այն է, թէ տիկին Նունէ Սարգսեանը ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ Հայաստանի Հանրապետութեան Առաջին Տիկինը: Տակաւին վերջերս սփիւռքահայ մամուլի էջերուն մէջ տեսած էինք տիկին Նունէի ամուսնոյն, Հայաստանի

Հանրապետութեան Նախագահ Պրն. Արմէն Սարգսեանին լուսանկարները, ուր ան Կասկատի պուրակին մէջ մանուկներուն հետ պաղպաղակ կ'ուտէր:

Հետաքրքրական երեւոյթը շարունակուեցաւ Խնկոյ Ապեր մանկական գրադարան այցելութեան օրը, երբ գրադարանի տնօրէնուհի տիկին Ռուզան Տոնոյեանէն ստացանք տակաւին վերջերս հրատարակուած մանկապատանեկան հրատարակութիւն մը, հեղինակութեամբ Պարոն Վարչապետին՝ Նիկոլ Փաշինեանին: Գրադարանի տնօրէնութիւնը անցեալ մարտին պարոն Փաշինեանէն կը խնդրէ (երբ ան տակաւին վարչապետ չէր) մանուկներու համար ընթերցում կատարել, իսկ ան կ'որոշէ այս առիթով պատմուածք մը գրել եւ ընթերցել մանուկներուն, գրադարանի հիանալի դահլիճին մէջ: Տակաւին վերջերս, **Չար տնակի հեքիաթը** խորագրեալ այդ պատմուածքը հրատարակուած է գունաւոր կողքի մը տակ, իւրաքանչիւր էջին վրայ մանուկ-պատանիի մը գեղանկարով:

Առաջին Տիկինը եւ Վարչապետը մանկագիրներ, իսկ Նախագահն ալ մանուկներու իսկական բարեկամ մը:

Իսկապէս բան մը փոխուած է Հայրենիքի մէջ ... դէպի լաւը:

Վերծին եւ Կարօ Աբրահամեան

2017-2018 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Անցեալ տարուան Ապրիլին Գալուստեան-Նուպարեան Ազգային վարժարանէն եօթը աշակերտներ մասնակցեցան Երեւանի մէջ կայացած եւ Սիլվա Կապուտիկեանի նուիրուած գծագրական մրցումին: Անոցմէ երեքը մրցանակներ շահեցան եւ վկայականներ ստացան:

Իսկ Վարժարանը գնահատանքի վկայագիր ստացաւ:

Անունները մրցանակակիր աշակերտներուն.

Ռիթա Գէորգեան՝ *Ա. մրցանակ, ստացաւ վկայական եւ գիրք.*
Մարալ Մանուկեան՝ *Բ. մրցանակ, վկայական.*
Եւա Գասպարեան՝ *պատուոյ յիշատակութիւն եւ գիրք:*

Վարժարանիս աշակերտները տարբեր մրցումներու եւս մասնակցեցան, Հելիոպոլսոյ թէ Գահիրէի կրթաշրջաններուն մէջ եւ լաւագոյն դիրքերը նուաճեցին.

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻ Բաժնէն.

Լուսին Լուսարարեան՝ *Անգլերէն լեզուի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ եւ Գահիրէի կրթաշրջան:*

Նոյ Յովակիմեան՝ *Համակարգիչի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան:*

Էտի Զերտելեան *Հեղագծարականի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ եւ Գահիրէի կրթաշրջան:*

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆԻ Բաժնէն

Մանուէլ Գէորգեան՝ *Հեղագծարականի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան:*

Տանիէլ Զերտելեան՝ *Հեղագծարականի Բ. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան:*

Մարի Անտօնի՝ *Անգլերէն լեզուի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան:*
Ռիթա Գէորգեան՝ *Գծագրութեան Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան եւ Բ. մրցանակ, Գահիրէի կրթաշրջան:*

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆԻ Բաժնէն

Րաֆֆի Աւագոֆ՝

Ռաֆիք Ղազարեան՝

Էտուար Ռոպէր՝

Ալեքսան Զերտելեան՝

Ֆրանսերէն լեզուի Ա. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ
կրթաշրջան եւ Բ. մրցանակ, Գահիրէի կրթաշրջան:
կարճ պատմութեան մրցանակ, Հելիոպոլսոյ
կրթաշրջան:

Հեղափոխական մրցույթի Գ. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ
կրթաշրջան եւ Անգլերէն լեզուի Գ. մրցանակ,
Հելիոպոլսոյ կրթաշրջան:

Հեղափոխականի Գ. մրցանակ, Հելիոպոլսոյ
կրթաշրջան:

ԳԻՐՔ ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ 1946 թուականին հրատարակուած է Գարեգին Լեւոնեանի մէկ շատ հետաքրքրական գիրքը՝ «Հայ Գիրքը եւ Տպագրութեան Արուեստը», որուն էջ 241-ին վրայ կը կարդանք հետեւեալը.

Գահիրէ

Տպարան Աբրահամ Մուրադեանի: 1885 թուականին այս տպարանէն կը հրատարակուէր «Արմաւենի» կիսամսեայ լրագիրը, որ սակայն կարճատեւ կեանք կ'ունենայ»:

Այս քաղաքին մէջ նոր տպարաններ կը բացուին 19-րդ դարու վերջերը՝ Սարգիս Դարբինեանի, Եղիշէ Թորոսեանի եւ Օննիկ Հալէպեանի, որոնց գործունէութիւնը առաւելապէս 20-րդ դարուն կը պատկանէր: Դարբինեանի տպարանէն 1896-1900 թուականներուն լոյս կը տեսնեն «Փարոս», «Արշալոյս», «Փիւնիկ» եւ «Նոր Օր» թերթերը:

Իսկ գիրքի ծագումին մասին հեղինակը հետեւեալը կը գրէ իր յառաջաբանին մէջ.

Գիրքը այնպէս ինչպէս այսօր է, այսինքն որեւէ գրութիւն պարունակող թերթեր,

ծալուած, ծալքի կողմէն իրարու կապուած եւ մէկ կազմի տակ ամփոփուած, ծագում առած է Ա. դարուն: Հռոմայեցի բանաստեղծ Վալերիոս Մարցիալես (42-102 թ.) որպէս նորութիւն կը յիշէ իր օրերուն երեւցող այդպիսի «իրար կապուած ձեռագիր քառանկիւն թերթեր»ը, որոնք 5-րդ դարէն սկսեալ եկան առնելու տեղը ոլորուած մագաղաթներուն եւ կոչուեցան գիրք, որ հայերէնի մէջ գիր բառին յոգնակին է:

Երբ ինքնագիտակցութիւնս քիչ թէ շատ զարգացաւ, թափանցեցի այն իրողութեան թէ ծառ մըն էի, նախախնամութեան քմահաճ քամիին գիրկէն ինկած, կազուարինայի մը հունտէն ծիլ տուած Հելիոպոլսոյ անապատին մէջ, նորակառոյց մենատունի մը փոքրիկ պարտէզին մէկ անկիւնը:

Ինձմէ քիչ մը հեռու, ցանկապատին եզերքը երկարող կոկիկ ածուին մէջ քովէ քով շարուած էին օտար ծառեր, որոնց տեսքն ու ներդաշնակ հասակները կարծես իմ գաճաճութիւնս կը մատնանշէին:

Հաւանական է, որ տոկուն ու հասակաւոր ըլլալու խոստմնալի իմ յատկանշանները խնայած էին ինծի վտանգը մատուցող տարիքիս արմատախիլ ըլլալու, փրկելով զիս վաղ մահուան մը դատապարտութենէն:

Տարիներու ընթացքին հասակ տուի, սակայն չեղայ սաղարթախիտ ու փարթամ, այլ պարզապէս հաստաբուն, կարճ ու բարակ ճիւղերով, որոնց վրայ փայլուն կանաչ տերեւներու փոխարէն ունէի սուր-սուր ասեղակերպ «տերեւներ»:

Զարմանքով վար կը նայէի դրացի ծառերու, որոնք մերթ կանաչապատ կ'ըլլային, մերթ բեռնաւորուած ծաղիկներով, ապա պտուղներով ու յանկարծ կ'ըլլային բոլորովին մերկ, մինչ ես նոյնն էի միշտ, ոչ գեղեցիկ, սակայն կայուն, հաստատուն ու մնայուն:

Հազիւ թէ հասակս քիչ մը անցաւ մենատան երրորդ յարկի տանիքէն վեր, այլեւս մեծնալու շրջանս աւարտած էի ու այդպէս ալ մնացի. ճիւղերս աւելի զօրացան, իսկ բունս տարուէ տարի հաստցաւ:

Վերեւի ճիւղերս ապահով նկատելով, թաղին սեգ ուրուրներն ու բազէները իրենց բոյները կը դնէին ու ձագուկներու սերունդներ հոն ծնած, մեծցած ու հեռացած են: Գիշատիչ թռչուններուն նախընտրած ծառն էի պարտէզին, մինչ տատրակներն ու ճնճուկները կը գոհանային աւելի ցած ու խիտ ծառերով: Պարտէզին կատունները յաճախ մագլցելու փորձեր կ'ընէին, բոյներէն ձագեր գողնալու համար եւ իրենց անգութ ճանկերը կը մխրճէին մարմնիս մէջ:

Ու այսպէս, տարիներ շարունակ, տան բնակիչներէն իրերայաջորդ սերունդներ եկած խաղացած են շուրջս ու գացած:

Ծերութիւնը գէշ բան է ... մարդ արարածը տարիքի բերմամբ կը կքի, հասակը կը կարճնայ, կը դառնայ կորաքամակ: Տարիները ինծի ալ չխնայեցին, ճիւղերս հետզհետէ թափեցան ու այլեւս ոչ մէկ թռչուն կու գար իր բոյնը նորոգելու հոն. ծառի փոխարէն փայտէ սիւնի կերպարանք ստացայ:

Պարտիզպանը խոհեմութիւն նկատեց կոճղս բաւական մը կարճեցնել, քանի որ զիս արմատախիլ ընելը դժուար խնդիր պիտի ըլլար: Երեք յարկի բաժնութեամբ հասակս մնաց հազիւ պարտիզպանին հասակին չափ ու գետնագլոր եղած բունս, աչքիս դիմաց, կտոր-կտոր սղոցուեցաւ ու ծախուեցաւ, ածուխի վերածուելու: Գաճաճ կոճղս ծառայեց որպէս սեղան, ուր մեծ գիւտ մը ըրածի պէս, թաղարներ շարեց տան ջահել հարսը:

Համակերպած էի ճակատագրիս, գոնէ տակաւին կենդանի էի իմ սիրելի ծննդավայրիս մէջ: Օր մըն ալ տան բնակիչներուն հինգերորդ սերունդի փոքրիկը հեծելանիւով խաղալու ժամանակ զարնուեցաւ ինծի ու տնեցիները նկատեցին, որ հինաւուրց ծառին բեկորը կ'օրօրուէր: Այլեւս արմատներս անգամ անկարող էին զիս կանգուն պահելու:

Յաջորդ օրն իսկ պարտիզպանը կանչուեցաւ եւ ձեռքի թեթեւ հարուածով մը արմատախիլ ըրաւ զիս: Բունիս մէջ բացուած ճեղքին մէջ շինուած փեթակէն հազարաւոր մեղուններ սարսափահար դուրս թռան, իսկ բունիս տակէն խաւարասերներու ցեղախումբ մը գլխակորոյս ամէն կողմ ցրուեցաւ: Հաւանաբար անոնք էին, որոնք տարիներ շարունակ կը կրծէին իմ անկենդան արմատներս:

Փողոցի աւելածուն դրաւ դիակս իր խարխուլ անիւներով ու կիսաբեկ սայլին վրայ ու նետեց զիս թաղին աղբակոյտին վրայ ուր վերջնականապէս փակեցի աչքերս:

Սօսի Ներերեան-Յակոբեան

¹ Casuarina, հնդկաձիագեայ, մշտականաչ, եղելինի ընտանիքէն ծառ, կոնաճեւ եւ փշոտ կոներով:

«Պիտի մեռնինք, պիտի մեռնինք ...», բացագանչեց օդանաւին մէջ քովս նստած ընկերուիս աչքերը սարսափահար բացած, հոգէառ հրեշտակը տեսնելու պատրաստ: Մէկ ձեռքով պինդ բռնած էր նստարանին թելը, իսկ միւսով ամուր կառչած էր թելէս:

Ճիշդ է թէ Դամասկոս-Հալէպ մեր թռիչքը այնքան ալ հեզասահ չէր ու տեղ-տեղ օդանաւը հովի հոսանքներէն կը տարուբերէր, սակայն այս մէկ օդախոռոչը մեզ մի քանի հարիւր մեթր վար ձգեց, յանձնելով երկրագունդի ձգողական ուժին:

Ինքզինքս առանց կորսնցնելու «Աննա, չես մեռնիր, ծառդ չէ բուսած տակաւին», ըսի, պատգամ մը արտասանելու լուրջ ու խորհրդաւոր եղանակով:

«Ինչ՞ ծառ», հարցուց աղերսական, յոյսի նշոյլ մը զգալով իմ պարզ արտայայտութեանս մէջ:

«Հարկաւ», ըսի «մեր բոլորին ծառերը տակաւին չեն բուսած, ուրեմն անկարելի է որ մեռնինք», եզրակացուցի ու սկսայ պատմել այն, ինչ որ վտանգի կամ վախի ժամանակ կը պատմէի զաւակներուս:

«Ամէն անձ, ծնելէ առաջ, իր ծառին հունտը կը ցանէ արքայութեան պարտէզին մէջ: Այդ հունտը տարիներու ընթացքին կը ծլի, հասակ կու տայ, կ'ըլլայ մատղաշ ծառ, ապա՝ հաստաբուն ու սաղարթախիտ», Աննան բերնէս կախուած մտիկ կ'ընէր. անզգալաբար ձեռքի պրկումները թերեւցուցած էր, հանդարտ երեւոյթ

ստացած եւ համոզումով գլուխը կը շարժէր:

«Միայն երբ ծառը իր վերջնական ու փարթամ տեսքը ստանայ, զինք տնկողը կը կանչէ, որ գայ ու վայելէ իր բարիքները ու յաւիտեան նստի իր զով շուքին տակ», ըսի ու պահ մը կանգ առի տեսնելու հէքեաթիս ազդեցութիւնը խեղճ Աննային վրայ:

«Դուն եթէ հիմա մեռնիս, ծառդ տակաւին պատրաստ չէ քեզ ընդունելու, ուր՞ պիտի երթաս նստիս...» եղանակս աւելի յանդիմանական էր, քան հարցական, ուղղուած կալանաւորի պէս ինծի յանձնուած ունկնդրիս:

Մեր լաւ բախտէն շուտով փոթորկալի հովի հոսանքներէն դուրս ելանք եւ օդանաւը ամենայն անդորրութեամբ վայրէջք կատարեց Հալէպի օդակայանը:

Պանդոկը տեղաւորուած էինք արդէն ու Աննան ինքզինքը գտած, ուրախ տրամադրութեամբ, յանկարծ հարց տուաւ ինծի.

«Բայց դուն ուրտեղէ՞ն գիտէիր, որ ծառս տակաւին չէ բուսած»:

«Գիտէի՞», ըսի խորունկ համոզումով:

Զարմանալին այն էր, թէ իմ երեւակայութիւնէս հիւսուած պատմութիւնը շատ տրամաբանական թուացած էր ընկերուիիս, մինչ միակ անհասկնալին իրեն համար իմ տեղեակ ըլլալս էր իր ծառին բուսած կամ չբուսած ըլլալէն:

Սօսի Ներերեան-Յակոբեան

ԱՌԱՋԻՆ ՍՐՃԱՐԱՆՆԵՐԸ

Հայերը սկսեր են Ֆրանսա գաղթել դեռ 15-րդ դարէն իսկ:

1672 թուականին Փաքալ-Յարութիւն անունով հայ մը հիմը կը դնէ Փարիզի առաջին հանրային վայրին, ուր կարելի էր սուրճ խմել, այլ խօսքով՝ սրճարանին:

Իսկ Վիեննայի մէջ Johannes Diodato անունով հայ մը՝ Յովհաննէս Աստուածա-

տուր բացած է առաջին սրճարանը: Այսօր շատերու համար այնքան «յարմար» անուն մըն է այս հայուն անունը՝ Աստուծամէ տրուած, թէ ոչ ի՞նչ պիտի ընէին առանց սուրճի, ինչպէ՞ս պիտի ապրէին, եթէ ան ծանօթացուցած չըլլար սուրճը իրենց

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

Այս տարի կորսնցուցինք քանի մը հռչակաւոր, կամ ոչ այնքան հռչակաւոր հայեր, որոնց կորուստը սակայն մեծ բաց մը կը յառաջացնէ մեր ազգային կեանքին մէջ թէ՛ որպէս հայ, թէ՛ որպէս հռչակաւոր դէմքեր:

ՇԱՐԼ ԱԶՆԱԻՈՒՐ (1924-2018)

Ազնաւորի մահը կարծես անակնկալ մըն էր, գոնէ մեզի՝ հայերուս համար, որովհետեւ հաւատացած էինք ինչպէս իր երգերուն, այնպէս ալ իր խօսքին՝ «հարիւրամեակս բեմին վրայ պիտի տօնեմ»:

Հակառակ որ բոլորս գիտէինք իր տարիքը, մեզի համար ինք, իր երգերուն ընդմէջէն կը մնար յաւիտենական երիտասարդը, որ անկախ տարիքէն, կ'երգէ սէրը, կ'երգէ տառապանքը եւ կ'երգէ այն բոլորը, որ մարդիկը կը կապէ իրարու, կը մոռցնէ տարբերութիւնները եւ կը ստիպէ, որ հաւատանք մեր մարդկութեան:

Ահա թէ ինչո՞ւ ծանր ազդեց իր մահը մեր բոլորին վրայ՝ հայեր թէ ոչ հայեր անխտիր: Ան բոլորինն էր իր երգով, եւ մերը՝ իր բարձրակոչ հայութեամբ:

Սակայն որքան ատեն որ կայ մարդը, պիտի ըլլայ նաեւ Ազնաւոր իր անմոռանալի ծայնով եւ անփոխարինելի երգով:

Ազնաւորի հայրը՝ Միքայէլ Ազնաւորեան Ախալցխայէն (Վրաստան) եղած է, իսկ մայրը՝ Քնար Պաղտասարեան՝ Զմիւռնիայէն (Արեւմտահայստան):

Հայրը նախքան կովկասեան Կովկաս ճաշարանը բանալը Փարիզի մէջ, եղած է երգիչ. այդպէս է որ Ազնաւոր կանուխէն ծանօթացեր է երգարուեստին եւ յետոյ, առանց ամբողջացնելու ուսումը, նետուեր է երաժշտական ասպարէզ:

2017 թուականին Ազնաւոր եւ քոյրը

Իսրայէլի պետութենէն կը ստանան Raoul Wallenberg մրցանակը, Համաշխարհային Երկրորդ պատերազմի ընթացքին Փարիզի իրենց բնակարանին մէջ հայեր եւ հրեաներ պատսպարած եւ մահէն ազատած ըլլալուն համար: Այդ շրջանին Ազնաւոր սերտօրէն առնչուած է Միսաք Մանուշեանին եւ իր խումբին գործունէու-

թեան:

Եօթանասուն տարուան ընթացքին Ազնաւոր գրած է աւելի քան հազար երգ, ընդհանրապէս ի՛ր բառերով եւ արձանագրած 1200 երգ, ինը տարբեր լեզուներով երգուած:

Ամբողջ աշխարհին ծանօթ է նոյնքան, որքան Էլվիս Փրեսլին կամ Ֆրանք Սինատրան:

1988-ի Հայաստանի երկրաշարժէն ետք հիմնած է «Քեզ համար, Հայաստան» հիմնարկութիւնը: Եղած է Իւնիսէֆի դեսպան:

Իր մահը մեծ բաց մը կը ձգէ ինչպէս համաշխարհային երգարուեստին, նոյնպէս եւ աւելի հայկական մեր ժամանակակից կեանքին մէջ:

Այս առիթով անգամ մը եւս յիշենք իր երգերուն նոյնքան տաղանդաւոր եւ անփոխարինելի երգահանը՝ Գէորգ Կառվարենց, որուն մեղեդիները աւելի ցայտուն կը դարձնէին Ազնաւորի խօսքն ու ծայնը:

Յարգանք իրենց կեանքին ու վաստակին:

ԱՐԱ ԿԻԼԷՐ (1928-2018)

Արա Կիլեր, աշխարհահռչակ լուսանկարիչը, որ ծնած է Իսթամպուլ 1928-ին, կը մահանայ 19 Հոկտեմբեր 2018-ին, խոր ծերութեան մէջ, արժեւորուած կեանք մը եւ գեղարուեստական վաստակ մը ծագելով իր ետին:

«Լուսանկարչութիւնը արուեստ չէ, շատ աւելի կարելոր է քան արուեստը. մենք լուսանկարիչներս պատմագիրներ ենք, որոնք կ'արձանագրեն տեսողական պատմութիւնը մեր ժամանակին, դարուն եւ ժամանակին ամենէն ճշմարիտ պատկերը տալով»:

«Պատմագիրները հակում ունին քիչ մը ապրում, քիչ մըն ալ երեւակայութիւն դնելու իրենց գրութիւններուն մէջ, մինչ լուսանկարիչները միայն ճշմարտութիւնը կ'արձանագրեն: Այս է պատճառը, որ լուսանկարչութիւնը աւելին է քան արուեստը: Լուսանկարները ապրող պատմութիւն են: Արուեստը իրաւ չէ, արուեստը հնարովի է, մտացածին»:

Շատ կանուխէն մաս կազմած ըլլալով լրատուական ընկերութիւններու, ինչպէս Time-Life, Magnum Photos agency կամ ASMP, Կիլերի նայուածքը արուեստին հանդէպ պիտի յստականար, զինք դնելով թերեւս «արուեստը կեանքի համար» խումբին մէջ եւ հակադրելով «արուեստը արուեստի համար»ին:

Լրատուական նկարչութեան կողքին (պատերազմական նաեւ) Կիլեր ունի այնպիսի նկարներ, ինչպէս համաշխարհային հռչակաւոր անձերու դիմանկարներ (Տալի, Փիքասո եւ այլք), որոնք անվիճելիօրէն իրը արուեստ կը դարձնեն:

Իրաւամբ կոչուած է «Իսթամպուլի աչքը» այդ քաղաքէն առնուած իր լուսանկարներուն համար, որոնք կը բերեն թէ՛ ապրում՝ սէր իր քաղաքին եւ անոր համեստագոյն բնակչութեան հանդէպ, թէ՛ երեւակայութիւն, ցոյց տալով մեզի այն բոլորը, որ պարզ աչքով պիտի չտեսնէինք բնաւ:

Հետեւաբար իր համոզմամբ պատմագիր մը ըլլալու կողքին, Արա Կիլեր է եւ կը մնայ աշխարհի լաւագոյն արուեստագէտ լուսանկարիչներէն մէկը, որ անգամ մը եւս հայուն անունը կը դնէ միջազգային բեմերու վրայ:

Յարգանք իր վաստակին, իր արուեստին, հայուն իր հոգիին:

ՇԱՆԹ ԱԼԵՏԻՍԵԱՆ (1951-2018)

Շանթ Ալետիսեան մէկն է այն արուեստագէտներէն, որոնց անունը եթէ ծանօթ իսկ է, գործը կը մնայ գրեթէ անծանօթ ի՛ր իսկ շրջանակին համար: Սակայն ատիկա պատճառ չէ բնաւ, որ նման արուեստագէտ մը չարժանանայ այն գնահատանքին, որ իր արուեստով նուաճած է:

Փոքր տարիքէն հետեւած է նկարչութեան, Լէոնարտո տա Վինչի գեղարուեստից վարժարանէն ետք, Աշոտ Զօրեանի եւ Նորա Իփէքեան-Ազատեանի քով: Պատուոյ յիշատակութեամբ վկայուած է Մոնթրէալի Գեղարուեստից Ակադեմիայէն եւ Փարիզի Զարդանկարչական վարժարանէն:

Մասնակցած է հաւաքական բազմաթիւ ցուցահանդէսներու Գահիրէի, Նիւ Եորքի, Փարիզի եւ Տիբոյոյի մէջ: Անհատական ցուցահանդէսներ տուած է Գահիրէի, Նիւ Եորքի, Պոստոնի, Մոնթրէալի եւ Մատրիտի մէջ:

Իր ոճը վերացական տպաւորապաշտ է եւ կ'արտայայտէ խորունկ եւ ուժեղ ապրումներ:

Իր վերջին անձնական ցուցահանդէսին առիթով, որ տեղի ունեցած էր Սպանիոյ մէջ, արուեստի քննադատ Նայկըլ Բայան մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին, ներկայացնելով

Շանթ Ալետիսեան արուեստագէտը կ'ըսէր.

«Ինձի համար մեծ պատիւ է Casa Arabe-ի մէջ ներկայացնել արուեստագէտ Շանթ Ալետիսեան եւ անոր աշխատանքի քանակին կողքին տալ այդ աշխատանքին որակն ու գեղեցկութիւնը. արուեստագէտ մը որ այնքան ալ ծանօթ չէ Սպանիոյ մէջ դժբախտաբար. արդէն casa Arabe-ի նպատակներէն մէկն ալ ներկայացնելն է մշակոյթով մեր երկրին մօտ արուեստագէտներ, որոնց ամենէն տաղանդաւորներէն մէկն է Շ. Ալետիսեան»:

Տարի մը առաջ նպատակադրած էինք հարցազրոյց մը վարել Շ. Ալետիսեանի հետ, որ այդ պահուն քաղաքս չէր գտնուեր: Մեզի կը թուէր, թէ օրերը այլ առիթներ պիտի բերէին, պիտի հանդիպէինք արուեստագէտին, զրուցէինք արուեստի շուրջ ընդհանրապէս եւ ի՛ր արուեստին մասին մասնաւորապէս: Դժբախտաբար այդ առիթը զլացուած է այսօր մեզի:

Կը սգանք իր անժամանակ մահը եւ կը ցաւինք պարապին համար, որ հետզհետէ կը լեցուի մեր գաղութէն ներս:

ԱՆՏՈՆԻՆԱ ՄԱՀԱՐԻ (1923-2018)

Ոչ նոյնքան նշանաւոր, բայց մեր գրականութեան համար իր ժամանակին այնքան անհրաժեշտ Անտոնինա Մահարի կը մահանայ Երեւան, լքուած եւ ծայրայեղօրէն թշուառ վիճակի մէջ:

Անտոնինա Պավլիտայտէ լիթվուհին բնատիրութեան դէմ իր պայքարին պատճառով արքայութեան իր Սիպերիա, ուր արքայութեան էր նաեւ Գուրգէն Մահարին:

Ազնիւ լիթվուհին կը խնամէ հիւծած գրագէտը, որ կրնար երբեք չվերադառնալ Սիպերիայէն, եթէ չըլլար իր կինը՝ Անտոնինա Մահարին (որուն հետ պսակուած էր հոն, Սիպերիոյ սառնամա-

նիքին մէջ) եւ հայ գրականութիւնը պիտի կորսնցնէր իր լաւագոյն գրագէտներէն մէկը:

Իր կեանքի յուշերը առաջին անգամ երեւացած են Անդրանիկ Ծառուկեանի «Նայիրի» շաբաթաթերթին մէջ 1970-ին, ապա առանձին գիրքով՝ «Իմ Ողիսականը» Անթիլիաս (Պէյրուս) 1994-ին: 2003 թուականին Երեւանի

մէջ կը հրատարակուի այս գիրքին ռուսերէն թարգմանութիւնը, նոյն խորագրով:

Իր մահուան առջեւ անգամ մը եւս կը յայտնենք մեր երախտագիտութիւնը եւ կը ցաւինք իր վերջին օրերու թշուառութեան համար:

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՇԻՐԻՄԸ

Երկար տարիներ, հաւանաբար մինչեւ այսօր եւս, Փարիզ այցելող իւրաքանչիւր հայու համար ուխտագնացութեան նման բան մը եղած է այցելել Փէր Լաշէզ գերեզմանատան մէջ հանգչող զօրավար Անդրանիկի շիրիմը, որուն վրայ կը կանգնի ձիուն հեծած զօրավարին բարձրադիր արձանը:

1927-ին Գալիֆորնիա պատահած մահէն տարի մը ետք, երբ որոշում կ'առնուի զօրավարին մարմինը Հայաստան փոխադրել, Սովետական իշխանութիւնները արգելք կը դառնան: Ֆրանսան տեղ կու տայ Փէր Լաշէզի մէջ, ուր կը հանգչին այնքան մեծ անուններ, ինչպէս Ֆրանսայի ազգային հերոս Միսաք Մանուշեան, երաժիշտ Ֆրէտէրիք Շոբէն, ֆրանսայի մեծագոյն թատերագիրը՝ Մոլիէր, անգլիացի նշանաւոր գրագէտը՝ Օսքար Ուայլտ ...

2000 թուականին Զօրավարին մարմինը կը փոխադրուի Հայաստան եւ կը վերաթաղուի Եռաբլուրի մէջ:

2012 թուականին Փարիզի հիւսիս-արեւմտեան քաղաքներէն մէկուն մէջ գտնուող հրապարակ մը կը կոչուի Զօրավար Անդրանիկի անունով:

ՖՐԱՆՔՈՖՈՆԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԳԱԳԱԹՆԱԺՈՂՈՎ

Ընթացիկ տարուան Հոկտեմբերի 11-16 ֆրանսախօս երկիրներու (francophonie) գագաթնաժողովը տեղի ունեցաւ Երեւանի մէջ (Հայաստան):

Ճիշդ է որ Հայաստան աւանդականօրէն ֆրանսախօս երկիր չի համարուիր, սակայն լեզուն չէ էականը այս պարագային, ինչպէս նշած է Հայաստանի Արտաքին Գործերու նորանշանակ նախարար Զոհրապ Մնացականեան, այլ մարդկային այն արժէքները, որոնք խորապէս էական են հայերուն համար՝ համերաշխութիւն, բազմազանութիւն եւ ժողովրդավարութիւն (solidarity, diversity and democracy):

Դարերու հնութիւն ունի երկու երկիրներուն՝ Հայաստանի եւ Ֆրանսայի բարեկամական յարաբերութիւնը, որ միշտ ալ ընթացած է բազմաթիւ տարածքներու վրայ, քաղաքականէն մինչեւ մշակութայինը եւ կրթականէն մինչեւ գրասաշրջայինը:

Աւելի քան երկու տասնամեակ առաջ, 1995-ին ներ-պետական մշակութային համաձայնագիր մը ստորագրուած է երկու երկիրներուն միջեւ:

Տասնամեակ մը ետք, Ֆրանսան 2006 թուականը հռչակեց «Հայաստանի տարի», որմէ ետք բազմաթիւ համաձայնութիւններ ստորագրուած են երկրագործական, կրթական, մշակութային, առողջապահական եւ այլ մարզերէ ներս, Ֆրանսայի եւ Հայաստանի տարբեր մարզերուն եւ քաղաքներուն միջեւ:

Երկու երկիրներուն բարեկամութեան վերջին արտայայտութիւնը եղած են Երեւանի մէջ Ֆրանսական մշակութային եւ Փարիզի մէջ Հայոց յիշատակի Ազգային կեդրոններու բացումները:

Այս գագաթնաժողովը անշուշտ կը միտի բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել եւ սերտացնել ոչ միայն Ֆրանսայի հետ, այլ յոյս ունի նման յարաբերութիւններ մշակել ֆրանսախօս այլ երկիրներու հետ նաեւ, որոնք մաս կը կազմեն այս գագաթնաժողովին, թիւով 58 ան-

դամ եւ 26 դիտորդ երկիրներ, որոնք միասնաբար կը կազմեն ՄԱԿի (Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւն) մէկ երրորդը եւ 900 միլիոն բնակչութիւն ունին: «Այս գագաթնաժողովը առիթ է ծանօթանալու Հայաստանի գեղեցկութեան, դարաւոր մշակոյթին եւ նոր յարաբերութիւններու առիթ պիտի ընծայէ», շեշտած է Մնացականեան:

«Մենք կ'ուզենք, որ մասնակիցները իրենց երկիրները վերադառնան Հայաստանէն ստացած դրական տպաւորութիւններով՝ պայծառ գաղափարներու եւ մեծ երազներու փոքր երկրէն, որ տակաւին վերջերս քայլ առաւ, դառնալու աշխարհի **սլեմոքրաթիք** երկիրներէն մէկը»:

Այս գագաթնաժողովին առիթով Երեւանի Ա. Իսահակեանի անուան կեդրոնական գրադարանը 700 ֆրանսերէն գիրք ստացած է Ֆրանսայէն, համալրելով իր հինգ հազար ֆրանսերէն գիրքերու հաւաքածոն:

Պէտք է նշել որ IT-ի եւ ընդհանրապէս research and development-ի մէջ Հայաստան ոչ միայն ծառայութիւններ մատուցողի, այլ նաեւ ու մանաւանդ գործընկերօջ դեր ունի, ինչ որ շատ կարեւոր ազդակ մըն է երկու երկիրներուն յարաբերութիւններուն մէջ:

Մինչ Հայաստանի նոր կառավարութիւնը կը պատրաստուի Ֆրանսայի նախագահ Էմմանուէլ Մաքրոնի պաշտօնական այցելութեան, որ կը զուգահիշի գագաթնաժողովի օրերուն, Ֆրանսայի պետութիւնը կը շարունակէ զօրավիգ կանգնիլ Հայաստանի, դէպի ժողովրդավարութիւն ճամբուն վրայ: Պատմութեամբ եւ մշակութային ներդաշնակութեամբ կապուած երկու երկիրներուն ապագան երբեք աւելի պայծառ եղած չէ, որքան հիմա, հաստատելով որ Ֆրանսան կը շարունակէ մեծ բարեկամ մը ըլլալ Հայաստանի:

Քաղուած Հայաստանի ՀԲԸՄի հանդէս AGBU-էն (հապոր 28, թիւ 2), յապաւումով:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 2018-Ի ՄՐՑԱՇԱՐԸ

10,11 եւ 12 Օգոստոսին, Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ կազմակերպած եգիպտահայ պասքէթ-պոլի մրցաշարով սկսաւ 2018-ի աւանդական մրցաշարքը, հովանաւորութեամբ Գերշ. Տ. Աշոտ Ս. Եպս. Մնացականեանի, Բարեխնամ Առաջնորդ Եգիպտոսի Հայոց Թեմին եւ նախագահութեամբ տէր եւ տիկին Վահէ Պէն-Օհանեանի:

Ուրբաթ օրուան յայտագրին վրայ կար Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ Կամքի երէց աղջիկներու խումբերուն մրցումը: Հիւրընկալ ակումբի վարչութիւնը, այս տարի, հրաւերներ յղած էր Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ, Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի երէց աղջիկներու խումբերուն, տղոց խումբերուն կողքին, իրենց մասնակցութիւնը բերելու մրցաշարին: Միայն Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներն էին, որոնք հրաժարեցան մասնակցելէ, «պատրաստ չըլլալու» պատճառով:

Գնահատելի է Աղեքսանդրիոյ երկու ակումբներուն աղջիկներու խումբեր վերակազմելու եւ պահելու տարած աշխատանքը: Թէպէտ մակարդակով ոչ շատ բարձր, սակայն հիւրընկալ ակումբին խումբը իր 14 մարզիկուհիներով եւ Կամքը իր 8 մարզիկուհիներով գեղեցիկ պատկեր մը ներկայացուցին, երբ խմբային լուսանկարով մը բացումը կատարեցին մրցաշարին:

Սկիզբի երեք քառորդախաղերուն ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները առաւելութիւն արձանագրած էին, երբ յանկարծ Կամքի աղջիկները հաւասարեցան ու մրցումի աւարտին հաւասար էին 33-33 արդիւնքով: Յաւելեալ ժամանակ խաղալու պէտք եղաւ, որուն ընթացքին Կամքը կարողացաւ մէկ պասքէթի առաւելութեամբ՝ 37-35 արդիւնքով յաղթական հանդիսանալ:

Օրուան երկրորդ մրցումը Գահիրէէն Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի և Սրբ. Թերեզայի երէց տղոց խումբերուն միջեւ էր: Խաղը բաւական խառնաշփոթ էր երկու խումբերուն պարագային, երբ առաջին քառորդախաղէն չորս վայրկեան անց տակաւին ոչ մէկ պասքէթ արձանագրուած էր: Երկրորդ քառորդախաղէն սկսեալ Արարատի տղաքը բարելաւեցին իրենց խաղը եւ մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ իրենց, 64-39 արդիւնքով:

Օրուան երրորդ մրցումը Աղեքսանդրիոյ երկու ակումբներուն երէց տղոց խումբերուն միջեւ էր: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը կը խաղային բաւական կազմակերպուած, մինչ Կամքի տղաքը ի զուր կը փորձէին արդիւնքի տարբերութիւնը նուազեցնել: Մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ հիւրընկալ ակումբի տղոց, 62-37 արդիւնքով ու անոնք անցան Կիրակի օրուան աւարտականին:

Շաբաթ 11 Օգոստոսին առաջին մրցու-

մը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի երէց աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Առաջին քառորդախաղին արդիւնքի տարբերութիւնը շատ չէր, սակայն Գահիրէի աղջիկները հետզհետէ ինքնավստահութիւն շահելով սկսան ցուցաբերել լաւ ու կազմակերպուած խաղարկութիւն ու 3 թիւի յաջող արձակումներով եւ ստոյգ պասքէթներով, առաւելութիւն ձեռք բերին: Մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ իրենց, 59-20 արդիւնքով:

Օրուան երկրորդ մրցումը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի երէց տղոց խումբերուն միջեւ էր: Առաջին քառորդախաղը քիչ մը տաք էր, քանի որ արդիւնքի տարբերութիւնը մեծ չէր. սակայն շուտով ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը իրենց արագ խաղարկութեամբ առաւելութիւն արձանագրեցին ու մրցումը աւարտեցաւ 64-39 արդիւնքով, ի նպաստ իրենց:

Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութիւնն ու Տիկնանց Յանձնախումբը, իրենց օժանդակող ակումբին երիտասարդներով կազմակերպած էին Gala Dinner մը Յունական ակումբին մէջ, ուր աւելի քան 300 հոգի, DJ Այգին հնչեցուցած եղանակներուն ընկերակցութեամբ, հաճելի երեկոյ մը վայելեցին: Բազմութեան մէջ ուրախալի էր տեսնել Գահիրէն ու Աղեքսանդրիայէն մեծ թիւով երիտասարդներու ներկայութիւնը:

Վարձքը կատար Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան եւ օժանդակ ուժերուն, որոնք ամէն տարի յաջող պարանցիկ երեկոյ մը կը կազմակերպեն:

Կիրակի 12 Օգոստոսի առաջին մրցումը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ երէց աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Մրցումին սկիզբէն Գահիրէի աղջիկները տիրապետեցին խաղին եւ իրենց գեղեցիկ խաղարկութեամբ ներկաներուն հրամցուցին հաճելի մրցում մը, որ աւարտեցաւ ի նպաստ իրենց, 63-22 արդիւնքով:

Խմբապետ Նայիրի Յակոբեան-Գալընեան ստացաւ բաժակը, որ նուիրուած էր Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ նախկին մարզիկուհի Տիկին Թագուհի Զարուկեանի կողմէ:

Նախքան աւարտական մրցումին սկսիլը, ատենապետ տիար Կարպիս Թօսունեան շնորհակալութիւն յայտնեց մասնակցող մարզիկներուն եւ բոլոր անոնց, որոնք բարոյապէս եւ նիւթապէս օժանդակած էին մրցաշարին, յատկապէս տէր եւ տիկին Վարդ Ալեքսանեանին, որոնք նուիրած էին մէտայլները, ապա խնդրեց ներկաներէն, որ յոտնկայս յարգեն յիշատակը նորոգ հանգուցեալներ տիկին Ալիս Տեփոյեանի, տիկին Տիգրանուհի Սիմոնեանի եւ բոլորին սիրելի, երկարամեայ մարզիչ Կարպիս Քալփաքճեան-Տաուլիի:

Աւարտականը երկու ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐներուն երէց տղոց խումբերուն միջեւ էր. մակարդակի տարբերութեան պատճառով մրցումը չկարողացաւ ներկաներուն ուշադրութիւնը գրաւել եւ աւարտեցաւ 62-42 արդիւնքով, ի նպաստ Գահիրէի խումբին: Խմբապետ Հրազդան Գալընեան ստացաւ տէր եւ տիկին Կարէն Թուլումպաճեանի նուիրած բաժակը:

Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու մարզիկ Հրազդան Գալընեանի, օգնական Մայք Նապիլի եւ մարզիչ Ամր Աշուրի այս յաղթանակին համար:

Սոսի Ներսիսեան-Յակոբեան

ՀՄԸՄ ԿԱՄՔԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ

Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ կը շարունակէ իր յարատեւ յաղթական ելոյթները, եգիպտահայ պասքէթ պոլի տղոց եւ աղջկանց մրցաշարքերուն: Այսպէս, Կիրակի 9 Սեպտեմբեր 2018-ին ՀՄԸՄ Կամքի կազմակերպած մրցաշարքին, ան անգամ մը եւս բարձրացուց տղոց եւ աղջկանց զոյգ բաժակները, առաջինը պարտութեան մատնելով ՀՄԸՄ Արարատը 68-41 արդիւնքով, իսկ երկրորդը՝ դարձեալ ՀՄԸՄ Արարատը 63-43 արդիւնքով:

Կ'արժէ յիշատակել, թէ ասիկա յաջորդական տասներորդ յաղթանակն է Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջկանց խումբին (որոնցմէ ինը ՀՄԸՄ Արարատի դէմ), եգիպտահայ պասքէթ պոլի մրցաշարքերու յայտագրին մէջ ներառնուելէն ի վեր:

Յուլիս 2009-ին եգիպտահայ պասքէթ պոլի կանոնագրութեանց ստորագրութենէն ի վեր, մինչեւ Սեպտեմբեր 2018, կանոնաւորապէս տեղի ունեցած են յաջորդական 34 մրցաշարքեր, որոնցմէ 32-ին յաղթական հանդիսացած է Գահիրեի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղոց խումբը ընդդէմ ՀՄԸՄ Արարատին եւ կրած է անկէ միայն երկու պարտութիւն (մին Յուլիս 2009-ին, Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մրցաշարքին, իսկ միւսը՝ 2011-ին, Սրբուհի Թերեզայի մրցաշարքին):

Պէ՛տք է լուսարձակի տակ առնել այն իրողութիւնը, թէ հակառակ այս արդիւնքներուն իւրքանջիւր խաղի մէջ, ՀՄԸՄ Արարատի խումբերը, ինչպէս նաեւ մաս-

նակցող միւս խումբերը, միշտ ցուցաբերած են անաղարտ մարզական ոգի եւ անբասիր խաղարկութիւն, այս հանդիպումները վերածելով հիանալի հանդիսութեան մը, ուր կը ցուցաբերուի մեր փոքր սակայն ուժեղ համայնքին մէջ տիրող բարեկամական եւ մարզական ոգին:

Մրցումները սկսան Ուրբաթ, 7 Սեպտեմբերին, հետեւեալ արդիւնքներով.

Աղջկանց խումբեր՝ ՀՄԸՄ Արարատ-ՀՄԸՄ Կամք 66-20.

Տղոց խումբեր՝ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Ալեքսանդրիա-Ս. Թերեզ 77-39.

Շաբաթ օր տեղի ունեցան երեք մրցումներ.

Տղոց խումբեր՝ ՀՄԸՄ Արարատ-ՀՄԸՄ Կամք 68-42.

Աղջկանց խումբեր՝ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Գահիրե-ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Ալեքսանդրիա 51-31.

Տղոց խումբեր՝ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Գահիրե-ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ Աղեքսանդրիա 93-64.

Շաբաթ օրուան մրցումներէն ետք Յաջողմասերի գեղատեսիլ պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ-հաւաքոյթ մը, աղջաններով եւ լաիմաճունի ճոխ շքասեղանով, կազմակերպութեամբ ՀՄԸՄ Կամքի Տիկնանց Յանձնախումբին: Հրաշալի առիթ մըն էր երիտասարդութեան եւ հայկական հինգ ակումբներու համակիրներուն համար ի մի հաւաքուելու եւ զուարթ ու հաճելի մթնոլորտի մը մէջ բերկրալի պահեր անցընելու:

Մրցաշարքը տեղի ունեցաւ բարձր հովանաւորութեամբ եգիպտահայ Թեմի բարեջան Առաջնորդ Գերաշնորհ Տէր Աշոտ Սրբ. Մնացականեանի եւ Նախագահութեամբ տէր եւ տիկին Լետն Թելփեանի:

Տղոց բաժակը նուիրուած էր տէր եւ տիկին Վիգէն Ճիգմէճեանի կողմէ, մինչ աղջկանցը՝ տէր եւ տիկին Միհրան Գալայճեանի կողմէ:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք բոլոր խումբերուն:

*ՀԲԸՄԻ կայքէջէն քաղեց
Անայիս Ճիգմէճեան*

Հ.Մ.Ը.Մ. ԱՐԱՐԱՏԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄՐՑԱՇԱՐԸ

2018-ի եգիպտահայ պասքեթ-պոլի երրորդ՝ Արարատի մրցաշարը սկսաւ Հինգշաբթի, 20 Սեպտեմբերին, Հայաստանի անկախութեան 27-րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպութեամբ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատ Մարզական Ակումբին, հովանաւորութեամբ Գերշ. Տ. Աշոտ Ս. Եպս. Մնացականեանի եւ նախագահութեամբ տոքթ. եւ տիկին Սուրէն Պայրամեանի:

Առաջին խաղը Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի և հիւրընկալ ակումբի աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Մակարդակի ու թիւի մեծ տարբերութեան պատճառով Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկները դիրքաւ կարողացան յաղթել 48/25 արդիւնքով եւ անցան Շաբաթ օրուան աւարտական մրցումին:

Երկրորդ մրցումը Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղոց խումբերուն միջեւ էր եւ բաւական տաք ու հետաքրքրական էր. Կամքը կարողացաւ ժամանակ մը տոկալ մրցակից խումբին դէմ, սակայն մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ Արարատի, 70/55 արդիւնքով:

Օրուան վերջին մրցումը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Սրբ. Թերեզայի տղոց խումբերուն միջեւ էր. խաղը սկսաւ եւ շարունակուեցաւ խիստ միակողմանի ու ձանձրալի եւ աւարտեցաւ 64/33 արդիւնքով, ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ:

Ուրբաթ 21 Սեպտեմբերի յայտագիրը սկսաւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի 18 տարեկանէն վար տղոց եւ Էլ Սէքքա խումբերուն միջեւ մրցումով մը, որ աւարտեցաւ ի նպաստ հիւրընկալ խումբի մարզիկներուն, որոնք ստացան տէր եւ տիկին Արթօ Սրապեանի կողմէ նուիրուած բաժակը:

Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկներուն միջեւ մրցումը սկսաւ հաւասարակշռուած խաղով, սակայն շուտով Գահիրէի խումբը իրերայաջորդ արձակումներով արդիւնքի շատ մեծ տարբերութիւն ձեռք ձգեց եւ մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ իրեն, 51/17 արդիւնքով:

Հակառակ այն իրողութեան, որ Աղեքսանդրիոյ աղջիկներու երկու խումբերը կը տառապին թիւի և որակի սակաւութիւնէ, այնուամենայնիւ աշխատանք կը տարուի խումբերը պահելու եւ անոնք, պարտութիւններէն չվհատելով իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն մրցաշարքերուն:

Օրուան վերջին մրցումը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐ

քոյր միութիւններուն տղոց միջեւ էր, որ դժբախտաբար շատ ցած մակարդակի խաղ մըն էր երկու խումբերու պարագային եւ աւարտեցաւ շատ խոնարհ 47/24 արդիւնքով, ի նպաստ Գահիրէի խումբին:

Նախքան Շաբաթ, 22 Սեպտեմբերի աւարտական մրցումներուն սկսիլը, հիւրընկալ ակումբին փոքրիկ ու պատանի երկսեռ մարզիկները շարունցան դաշտին մէջ ու ստացան քաջալերական մէտայլներ:

Ժամանակը հասած էր ամենասպասուած մրցումին՝ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներու խումբերուն խաղին: Երկու խումբերուն համակիրներն ու պատանիները ամէն տեսակ աղմուկ ու աղաղակ բարձրացնելով կը քաջալերէին իրենց խումբը ու կը խանգարէին մրցակից մարզիկուհիները: Խաղը շատ տաք էր ու արագ, երկու խումբերն ալ կը փորձէին գերազանցել զիրար ու երկրորդ քառորդախաղը աւարտեցաւ 34/20, ի նպաստ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ: Երրորդ քառորդախաղին Արարատի աղջիկները բարելաւելով իրենց խաղը, կարողացան արդիւնքի տարբերութիւնը քիչ մը նուազեցնել, սակայն վերջին քառորդախաղը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկներունն էր. անոնք սքանչելի խաղով մը արդիւնքը հասցուցին 57/33-ի եւ յաղթական հանդիսացան:

Գերշ. Տ. Աշոտ Եպս. Մնացականեան, Արհիապատիւ Տ. Գրիգոր Օգոստինոս Եպս. Գուսան, Ն.Գ. Դոկտ. Արմէն Մելքոնեան եւ օրուան նախագահ տոքթ. Սուրէն Պայրամեան ոսկեայ մէտայլներով պատուեցին ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները, իսկ Արարատի ատենապետ Տիար Լեւոն Դելփեան խմբապետ Նայիրի Յակոբեան-Գալընեանի յանձնեց բաժակը, որ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատ Ակումբի վարչութիւնը նուիրած էր ի յիշատակ Պր. Կարպիս (Տաուլի) Զալփաքճեանի:

Վերջին մրցումը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղոց միջեւ էր, որ դժբախտաբար չկարողացաւ ներկաներուն ուշադրութիւնը գրաւել խաղի մակարդակը ցած ըլլալուն պատճառով: Մրցումը աւարտեցաւ, զարմանալի գուգադիպութեամբ, աղջիկներու մրցումին արդիւնքին հաւասար՝ 57/33, ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ: Յաղթական խումբը ստացաւ բաժակը, որ նուիրուած էր տէր եւ տիկին Պերճ Հալաճեանի կողմէ:

Սօսի Ներերեան-Յակոբեան

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 2018Ի ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՄՐՑԱՇԱՐԸ

Ուրբաթ 5 Հոկտեմբեր 2018-ին սկսաւ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պասքէթ-պոլի տարեկան մրցաշարը, Եգիպտոսի զինեալ ուժերուն 6 Հոկտեմբերի պանծալի յաղթանակին 45րդ տարեդարձին առթիւ:

Սոյն մրցաշարը կը վայելէր հովանաւորութիւնը Գերշ. Տ. Աշոտ Ս. Եպս. Մնացականեանի, բարեխնամ առաջնորդ Եգիպտոսի Հայոց թեմին եւ նախագահութիւնը Տոքթ. եւ Տիկին Կարօ Աբգարեանի:

Օրուան առաջին մրցումը Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Տիկին Սեւան Տրդատեան, բարձրախօսը ձեռքին, իր մաքուր առողջանութեամբ սկսաւ վարել երեկոն ու ներկաներուն բարի գալուստ մաղթելէ ետք, ներկայացուց մրցակից խումբերուն մարզիկուհիները:

Խաղարկութիւնը միջակ էր ու դանդաղ երկու խումբերուն պարագային ալ, քանի որ Արարատի մարզիչը կը նախընտրէր աղջիկները խնայել Կիրակի օրուան աւարտական մրցումին համար ու կը գոհանար պարզապէս յաղթական հանդիսանալ ամենադոյզն ճիգ ընելով: Սկիզբը նոյնիսկ արդիւնքը հաւասար էր, սակայն մրցումը աւարտեցաւ 40-29 արդիւնքով, ի նպաստ Արարատի աղջիկներուն:

Մրցաշարը տօնական երեւոյթ ունէր շնորհիւ DJ Ռոպէռի հնչեցուցած շատ սիրուած հայկական երգերուն, որոնք խանդավառութիւն կը ստեղծէին ընդմիջումներուն ընթացքին:

Օրուան երկրորդ մրցումը հիւրընկալ ակումբին 16 տարեկանէն վար եւ Թայարանի աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Խաղը բաւական խառնաշփոթ էր ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկներուն պարագային, նոյնիսկ մրցակից խումբը մի քանի թիւի առաւելութիւն արձանագրած էր մինչ եւ երկրորդ քառորդախաղի աւարտը:

Դադարին Սեւան Տրդատեան անդրադարձաւ այդ օրն իսկ յուղարկաւորութիւնը կատարուած հանրածանօթ երգիչ, եր-

գահան, գրող, դերասան և հասարակական գործիչ հայազգի Շարլ Ազնաւուրին եւ խնդրեց ներկաներէն մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել անոր յիշատակը: Ապա հրաւիրեց երիտասարդ երգիչ, Ռուբէն Սսաատը, որ երգեց մեծ երգիչին շատ սիրուած «La Boheme»-ը: Իսկապէս որ շատ լաւ կատարումով ելոյթ ունեցաւ Ռուբէնը ու կարողացաւ երգին հոգին փոխանծել ներկաներուն:

Վերջին քառորդախաղին ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ պարմանուհիները, բարելաւելով իրենց խաղը, կարողացան յաղթական հանդիսանալ 22-19 արդիւնքով եւ ստացան Տիկին Լալա Շամամեան-Նիկոլեանի կողմէ նուիրուած բաժակը: Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու Սեւան Տրդատեանի և մարզիչ Մակէտ Սալամայի, իրենց տարած աշխատանքին համար:

Յաջորդ հանդիպումը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի տղոց խումբերուն միջեւ էր: Տրուած ըլլալով, որ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ 18 տարեկանէն վար խումբին տղաքը այս տարի միացած էին երէց տղոց խումբին, ուրեմն իրենց առիթ ընծայուեցաւ մի քանի երէցներու կողքին դաշտ իջնել ու մրցիլ Կամքի տղոց հետ: Երկու խումբերն ալ, իրենց կարողութիւններուն համեմատ լաւ խաղարկութիւն ցուցաբերեցին եւ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը յաղթական հանդիսացան 73-46 ար-

դիմնքով:

Օրուան չորրորդ եւ վերջին մրցումը 5 հոգինոց ոտնագնդակի խաղ մըն էր, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Աքատէմիյէթ Էլ Տիֆա Էլ Կաուի խումբերուն միջեւ: Մարզասէր հասարակութենէն շատեր պասքէթ-պոլի ամփիթատրոնէն փոխադրուեցան դէպի ոտնագնդակի դաշտ, այս հետաքրքրական մրցումը դիտելու: Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տարիներէ ի վեր պատանիներու եւ երէցներու ոտնագնդակի խումբեր կազմած է, որոնք դժբախտաբար հայկական խումբերու հետ մրցելու առիթը չունին:

Խաղը տաք էր ու վտանգաւոր, քանի որ մրցակից խումբին մակարդակը շատ լաւ էր. սակայն ի վերջոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ խումբը յաղթական հանդիսացաւ 7-5 արդիւնքով: Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու Ռուբէն Սիմոնեանի, իր տարած աշխատանքին համար:

Շաբաթ 6 Հոկտեմբերին առաջին մրցումը Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻներու աղջիկներու խումբերուն միջեւ էր: Աղեքսանդրիոյ խումբը մի քանի լաւ ու փորձառու խաղացողներ ունի, սակայն նորեկները, որոնք միացած են խումբին, տակաւին շատ աշխատանքի կը կարօտին: Մրցումը աւարտեցաւ ի նպաստ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻն, 52-32 արդիւնքով:

Երկրորդ մրցումը հիւրընկալ խումբին եւ Սրբուհի Թերեզայի երէց տղոց միջեւ էր: Մրցումը սկիզբէն մինչեւ վերջ անհաւասարակշիռ էր ու ձանձրալի: Հակառակ

որ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մարզիչը խումբին պատանիներէն շատերը դաշտ իջեցուց, սակայն անոնք եւս գերազանց ու ինքնավստահ խաղարկութեամբ մրցումը աւարտեցին 66-23 արդիւնքով, ի նպաստ իրենց:

Օրուան վերջին մրցումը, որ Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻն եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատին միջեւ էր, սկիզբէն շատ տաք ու հետաքրքրական ըլլալու երեւոյթ ունէր, քանի որ Աղեքսանդրիոյ տղաքը բարելաւելով իրենց մակարդակը, շատ յոյս ունէին յաղթական հանդիսանալու: Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղաքը յանկարծակիի գալով շփոթութեան մատնուեցան ու մինչև երրորդ քառորդախաղի աւարտը Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ առաւելութիւն արձանագրած էր:

Սակայն, գործած 5 foul-երու պատճառով Աղեքսանդրիոյ խումբէն երկու լաւագոյն մարզիկներ հեռացուեցան խաղէն ու Արարատը կարողացաւ հաւասարիլ, անցնիլ ու յաղթել 63-56 արդիւնքով:

Կիրակի 7 Հոկտեմբերի առաջին մրցումը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ կրտսեր եւ Թայարանի տղոց միջեւ էր: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ կորիւնները ինքնավստահ դաշտ իջան, անոնցմէ ամէն մէկը կ'ուզէր ցոյց տալ խաղի իր հմտութիւնը, սակայն ի վնաս հաւաքական խաղարկութեան...: Բաւական վտանգաւոր վայրկեաններէ ետք, ուր խաղը ի նպաստ մրցակից խումբին կ'ընթանար, ՀՄԸՄի տղաքը կարողացան յաղթել 32-24 արդիւնքով ու տիրանալ Տէր և Տիկին Ժան-Բիէռ Աւագեանի

նուիրած բաժակին: Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու մարզիկուհի Մարլօ Սիմոնեանի եւ մարզիչ Մակէտ Սալամայի, իրենց տարած աշատանքին համար:

Նորութեան սիրոյն, Ուրբաթ օրուընէ յայտարարուած էր, որ Կիրակի Foul Shot-ի ազատ մրցում կազմակերպուած էր նախկին մարզիկ-մարզիկուհիներուն միջեւ եւ Սեւան Տրդատեան խնդրեց արձանագրուած մարզիկուհիներէն գտնուիլ դաշտ: Հինգ Foul Shot արձակելու իրաւունք ունէր ամէն մէկ մասնակից ու Տիկին Նայիրի Սիմոնեան, իր ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ համազգեստը հագած, յաղթական հանդիսացաւ եւ ստացաւ ոսկեայ **մէդալլ** մը:

Ժամանակը հասած էր մրցաշարերու ամենէն հետաքրքրական մրցումին՝ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներու խաղին: Մրցումը սկսաւ ու շարունակուեցաւ շատ տաք եւ արագ: Առաջին քառորդախաղին երկու խումբերու մարզիչներն ու մարզիկները կ'ուսումնասիրէին մէկզ մէկու խաղաձեւերը ու նկատի կ'առնէին տկար կէտերը: Իսկ փոքրիկ ու պատանի համակիրները իրենց ճիչերով ու կանչերով մերթ կը քաջալերէին իրենց խումբը, մերթ կը խանգարէին մրցակիցները: Սկիզբէն ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները առաւելութիւն ձեռք ձգեցին եւ հետզհետէ աւելցուցին զայն, իրենց կազմակերպուած խաղով եւ ստոյգ արձակումներով:

Գնահատելի է Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներուն անբեկանելի կամքը, մինչեւ մրցումին վերջին վայրկեանը խաղալու նոյն վճռականութեամբ, հակառակ արդիւնքի անհասանելի տարբերութեան: Մրցումը աւարտեցաւ 63-32 արդիւնքով ի նպաստ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկներուն, որոնք ստացան Դոկտ. և Տիկին Ճորճ Սիմոնեանի կողմէ նուիրուած բաժակը:

Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու Սօսի Յակոբեանի, մարզիչ Ալաա Զահրանի եւ օգնական Մակէտ Սալամայի, այս յաղթանակին համար:

Նախքան տղոց աւարտական մրցու-

մին սկսիլը, տեղի ունեցաւ Foul Shot-երու մրցում, այս անգամ նախկին մարզիկներու միջեւ, որ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց, մրցակցութեան բուռն ըլլալուն համար: Ի վերջոյ յաղթական հանդիսացաւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի նախկին մարզիկ Ճորճ Թորոսեան, որ ստացաւ ոսկեայ **մէդալլ** մը:

Ակումբին սիրուած ատենապետ Տիար Ժիրայր Տեփոյեան, հանուն վարչութեան խօսք առաւ եւ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր խումբերուն, որոնք իրենց մասնակցութեամբ սատարած էին մրցաշարին յաջողութեան: Նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց, որոնք իրենց բարոյական կամ նիւթական օժանդակութեամբ նեցուկ կանգնած են ակումբին:

Ան շեշտեց կարեւորութիւնը բոլոր հայկական ակումբներուն, ուր հայ պատանիներն ու երիտասարդները քով-քովի գալով կը պահեն իրենց ինքնութիւնը: Ան մեզի մտածել տուաւ, թէ ինչ կրնար ըլլար գաղութին վիճակը, եթէ ակումբները չըլլային:

Մրցաշարին երեց տղոց աւարտական մրցումը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղոց խումբերուն միջեւ էր, ուր ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը իրենց բարձրորակ եւ ինքնավստահ խաղով ամէն կասկած փարատեցին, թէ ո՛վ պիտի ըլլար յաղթականը: Մրցումը աւարտեցաւ 76-50 արդիւնքով ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղոց, որոնք ստացան Տէր և Տիկին Խորէն Գալընեանի նուիրած բաժակը: Վարձքը կատար խումբին պատասխանատու մարզիկ Հրազդան Գալընեանի, օգնական Մայք Նապիլի, մարզիչ Ամր Աշուրի եւ օգնական Ալաա Զահրանի: Շնորհակալական խօսքի արժանի են Տէր եւ Տիկին Վարդ Ալեքսանեան, որոնք ամէն տարի մրցաշարին **մէդալլ**ները կը նուիրեն:

Վարձքը կատար Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչական անդամներուն, յաջող մրցաշար մը կազմակերպելու եւ ակումբին բոլոր խումբերուն, բաժակներուն տիրանալու համար:

Սօսի Ներսիսեան-Յակոբեան

ՍՐԲ. ԹԵՐԵՂԱՅԻ ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ

Ուրբաթ 19 Հոկտեմբերին սկսաւ եգիպտահայ պասքէթ-պոլի 2018-ի վերջին մրցաշարքը, կազմակերպութեամբ Սրբուհի Թերեղայի մարզական ակումբին, հովանաւորութեամբ Արհիապատիւ Տ. Գրիգոր Օգոստինոս Եպս. Գուսան, Վիճակաւոր Եգիպտոսի Հայ Կաթողիկէ Համայնքին եւ նախագահութեամբ Տէր եւ Տիկին Պէշիր Սաիիտի, որոնք նաեւ նուիրած էին տղոց բաժակը:

Սրբ. Թերեղայի նախկին մարզիկ ու ժրաջան վարչական տիար Գրիգոր Միքայէլեան բարձրախօսը ձեռքին, շատ հաճելի ու յաջող կերպով վարեց երրօրեայ մրցաշարքը: Ան ներկայացնելէ ետք երկու խումբերու մարզիկուհիները, շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ակումբներուն, որոնք ընդառաջած էին իրենց հրաւերին եւ աղջիկներու խումբերով եւս մասնակցած էին իրենց մրցաշարքին, հակառակ որ Սրբ. Թերեղա մարզական ակումբը աղջիկներու խումբ չունի:

Առաջին մրցումը Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐՆԵՐՈՒ աղջիկներուն միջեւ էր: Համեմատութիւն չկար երկու խումբերու մակարդակներուն միջեւ: Մրցումը միակողմանի էր, հակառակ որ Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐՆԻ մարզիչը շատ անգամ խաղը վստահած էր պահեստի աղջիկներուն: Մրցումը աւարտեցաւ 54/16 արդիւնքով, ի նպաստ Գահիրէի

ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐՆԻ:

Սրբ. Թերեղայի եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի տղոց միջեւ խաղը շատ տաք ու հետաքրքրական էր: Սրբ. Թերեղայի տղաքը իրենց ամէն կարելին կ'ընէին յաղթական հանդիսանալու եւ Կիրակի օրուան աւարտականին հասնելու համար, սակայն Կամքի տղաքը իրենց լաւ խաղարկութեամբ, ղեկավարութեամբ տարիներու մարզիկ Զաւէն Լէյլէկեանի, դժուար կացութեան մէջ դրած էին զիրենք:

Առաջին և երկրորդ քառորդախաղերուն Կամքը առաւելութիւն արձանագրած էր, սակայն երրորդ քառորդախաղին Սրբ. Թերեղան կարողացաւ հաւասարիլ 27/27:

Մրցումը աւարտելուն մի քանի երկվայրկեան կը մնար ու Սրբ. Թերեղան 2 թիւի առաւելութիւն ունէր, երբ Կամքէն Ռաֆֆի Հալաճեան 3 թիւի արձակումով մը արդիւնքը հասցուց 36/35-ի, ի նպաստ իրենց եւ ի յուսախափութիւն Սրբ. Թերեղայի մարզիկներուն ու համակիրներուն:

Օրուան վերջին մրցումը Աղեքսանդրիոյ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐՆԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղոց խումբերուն միջեւ էր: Այս մրցումն ալ կարողացաւ խանդավառութիւն ստեղծել, քանի որ Աղեքսանդրիոյ տղաքը դժուար մրցակիցներ էին Արարատին համար: Երկու թիւ այս խումբին, երեք թիւ

միւս խումբին ու նախորդ մրցումին նման երրորդ քառորդախաղին արդիւնքը հաւասար էր՝ 45/45:

Չորրորդ քառորդախաղի բոլոր տեւողութեան յայտնի չէր, թէ ո՞ր խումբը պիտի ըլլար յաղթականը, սակայն ի վերջոյ Արարատը յաղթեց, 59/56 արդիւնքով:

Այս մրցաշարքին յայտնի եղաւ Աղեքսանդրիոյ երկու խումբերուն մակարդակներու բարելաւումը. անոնք այլեւս վտանգաւոր մրցակիցներ դարձած են:

Շաբաթ 20 Հոկտեմբերին Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկները խաղացին Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի աղջիկներուն դէմ մրցում մը, որ բաւական դանդաղ էր ու աւարտեցաւ 43/31 արդիւնքով, ի նպաստ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատին:

Օրուան երկրորդ մրցումը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի տղոց միջեւ էր: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ համակիրները այլեւս դադրած են սիրտ հատնումի պահեր ապրելէ Արարատի դէմ մրցումներու ժամանակ քանի որ մակարդակի մեծ տարբերութիւն բացուած է խումբերուն միջեւ: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ տղաքը կը խաղային հանգիստ ու ինքնավստահ եւ հակառակ որ մինչև երկրորդ քառորդախաղի աւարտը արդիւնքը բաւական խոնարհ էր՝ 30/16 ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻին, սակայն հետզհետէ ստոյգ պասքէթները աւելցան ու մրցումին աւարտին արդիւնքն էր 65/42 ի

նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻին:

Կիրակի օրուան աւարտականներուն առաջինը ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. Արարատի աղջիկներուն միջեւ էր: ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկները սկիզբէն տիրապետեցին խաղին ու արդիւնքի անհասանելի առաւելութիւն արձանագրեցին, յուսալքութեան մատնելով մրցակից խումբը: Մրցումը աւարտեցաւ 64/32 արդիւնքով, ի նպաստ ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ աղջիկներուն, որոնք ստացան բաժակը նուիրուած տէր եւ տիկին Թորոս Խաչատուրեանի կողմէ:

Մրցաշարքին վերջին մրցումը Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ եւ Աղեքսանդրիոյ Հ.Մ.Ը.Մ. Կամքի տղոց միջեւ էր, որ հետաքրքրական էր, քանի որ ապահով առաւելութիւն արձանագրելէ ետք, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մարզիչը խաղը յանձնեց պատանի մարզիկներուն, որոնք շատ լաւ խաղարկութեամբ յաղթեցին 71/57 արդիւնքով:

Վարձքը կատար ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ վարչութեան, մարզիչներուն Ամր Աշուրի, Ալաա Զահրանի եւ Մակէտ Սալամայի, նաեւ խումբերուն պատասխանատուներ Սօսի Յակոբեանի, Հրազդան Գալընեանի եւ Մայք Նապիլի, որոնց տարած աշխատանքին շնորհիւ ակումբին տղոց եւ աղջիկներու խումբերը տիրացած են 2018 իինգ մրցաշարքերու բաժակներուն:

Սօսի Ներսիսեան-Յակոբեան

ԿՈՄԻՏԱՍԸ ԲՈՒՐԳԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Այս գրութիւնը մէկ մասն է Կոմիտաս վարդապետի Եգիպտոս այցելութեան յուշերէն, որոնք հրատարակուած են, սակայն կը կարծենք, թէ վերապայելով այս հատուածը, առիթ կու տանք մեր այսօրուան ընթերցողներուն իմանալու մեծ Վարդապետին Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա այցելութիւններուն եւ եռամսեայ կեցութեան մասին:

Կ'ուզենք նաեւ ձեր ուշադրութեան յանձնել գրութեան վերջաւորութեան Կոմիտաս Վարդապետին ողջերթի համար փրուած հացկերոյթին ճաշացուցակը, որուն ուրեստներէն իւրաքանչիւրը հայկական փարածքի մը անունը կը կրէ. դրէք անոնց սկզբնափառերը քով քովի եւ փեսէք թէ ինչ անուն կը ստանաք:

S.

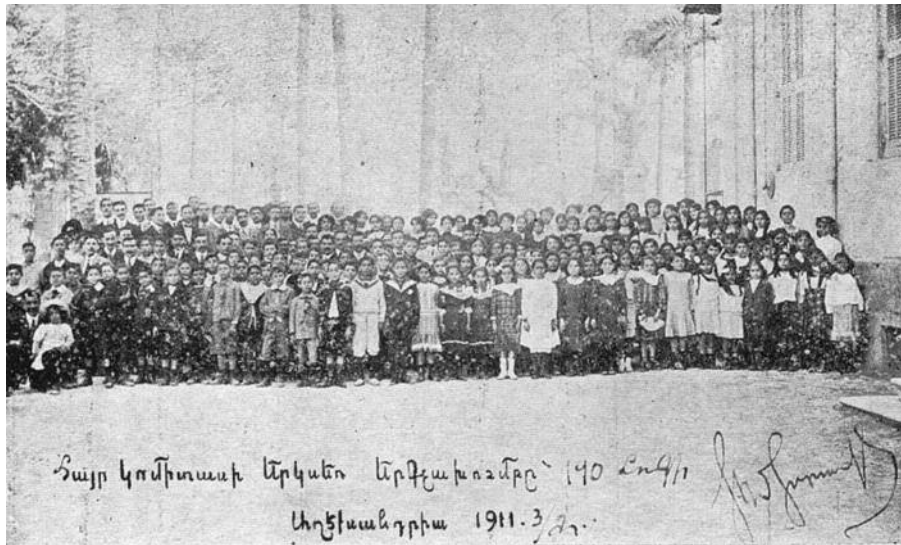
1911-ի Մայիսի սկիզբները Հ.Բ.Ը.Միութիւնը Գահիրէի մէջ կազմակերպած էր դաշտահանդէս մը, որ ցնծատօնի մը վերածուեցաւ երբ Կոմիտաս յանկարծ յայտնուեցաւ հոն եւ երգեց «Կռունկ»ը, որ յուզման ալիք մը ծաւալեց մարդոց սրտին մէջ: Նոյն տարուայ Մայիս Յունիս եւ Յուլիս ամիսները տօնական օրեր եղան Եգիպտոսի հայ գաղութին համար: Առաջին իսկ պահէն, Կոմիտասը գուրգուրանքով շրջապատեցին բոլորը, հանրութեան բոլոր խաւերը անխտիր եւ ամբողջ երեք ամիս շնչեցին անոր կախարդանքին տակ: Թէ՛ Գահիրէի եւ թէ Աղեքսանդրիոյ մէջ, Կոմիտաս հանրութեան հետ իր շփումները սկսաւ դասախօսութիւններով:

Կոմիտաս երկու համերգներ տուաւ Եգիպտոսի մէջ. նախ Աղեքսանդրիա Յունիս 3/16ին Ալիամպրա թատրոնին մէջ, 190ի չափ երկսեռ երգիչներով: Գրեթէ նոյն համերգն է, որ կրկնուեցաւ միեւնոյն երգիչներով, երեք շաբաթ յետոյ, Գահիրէի Աբբաս թատրոնին մէջ: Երկու համերգներն ալ աննախընթաց ընդունելութիւն գտան հաւասարապէս. բաւական է յիշել, որ անոնք լեփլեցուն եղան միջազգային բազմութեամբ եւ ներկայութիւնը վայելեցին պետական բարձր պաշտօնատարներուն եւ դիւանագիտական մարմինէն բազմաթիւ դէմքերու: Աղեքսանդրիոյ համերգին, օրինակ, ներկայ էր վարչապետ Մոհամէտ Սաիդ փաշան,

շրջապատուած բոլոր նախարարներով: Իսկ Գահիրէի համերգին ներկայ էր Առաջնորդ Մկրտիչ Եպիսկոպոս Աղաւնունին, քահանայական ամբողջ դասը, հայ կաթօլիկ եւ ղպտի հոգեւոր պետերը եւ պապական նուիրակը:

Մամուլը իր անվերապահ դրուատիքովը հանդէս եկաւ: Բացի Լուսաբեր-Արեւէն, որ իր էջերը շաբաթներով լայն բացաւ դրուատալից յօդուածներու եւ ցնծագին նկարագրութեանց, խանդավառ գրութիւններ հրատարակեցին նաեւ Էլ-Մօքաթթամ, Էլ-Վաթան, Թելեկրաթոս եւ Լա Պուրս Էժիբսիէն թերթերը: Այս վերջինը, որ խմբագրական մըն ալ նուիրած էր Կոմիտասի համերգին, հետեւեալ տողերով կը վերջացներ իր գնահատական գրութիւնը. «Անցեալ երեկոյ Ալիամպրայի բեմին վրայ հայ ժողովուրդի հոգին էր, որ ամբողջովին թրթռաց, հոգի մը համակ խանդ, զոր ոչ մէկ ուժ պիտի կարենար բանտել կամ մարել: Գիշերուան սարսուռին մէջ, ներդաշնակ խօսքեր, ցեղին զգացումներովն արինաժ ու շառագոյն, կ'իջնէին, խազ առ խազ, ցեղի մը, որ իր հպարտութիւնը կը պահէր եւ իր փոքրիկ համայնքէն իսկ ճոխութիւններ կը պարգեւէր մարդկութեանց»:

Իսկ մեծանուն գրագէտ Տիգրան Կամսարական Կոմիտասի համերգին առթիւ Լուսաբեր-Արեւի թիւ 990ի մէջ «Հայկական գեղեցկութիւններ, Հայր Կոմիտա-

սին» խորագրով ներբողալից գրութիւն մը կը ստորագրէր, պանծացնելով Վարդապետն ու իր գործը եւ կ'ըսէր.

«...Անցեալ գիշեր... երգելով ու բարբառելով, զուարճաբանելով, երբեմն ալ միշտ հանկուցանելով, Հայաստան ուխտագնացութեան տարիք մեզի. կամ լաւ եւս է ըսել՝ քիչ մը Հայաստան բերիք Եգիպտոսի հայերուս. մենք կը կարծէինք, թէ հայ կրօնաւորը, որ Էջմիածնէն կու գայ՝ միւռնոն միայն կը բերէ, դուք Մասիսն ու Արագածը փոխադրեցիք հոս պահ մը, ո՞վ ըսաւ, թէ լեռները չեն քալեր...»:

Եգիպտահայ գաղութը դասախօսութիւններէ եւ համերգներէ վերջն ալ Վարդապետը հանգիստ չթողուց: Զայն

«Ակրատ Կուտինայի
Չուկ Ուրմիոյ
Եղինձ լորա Մարգի
Գառն Իշխանաւոր
Աղցան Տարօնոյ
Սառնախումբ Արարատայ
Մրգեղենք Սիփանայ
Գինի Գողթնի
Սուրճ մոգական»

պտըտցուց խնջոյքէ խնջոյք ու ճառերու հեղեղին տակ փորձեց մոռցնել անոր յոգնութիւնը: Ահա, առ ի հետաքրքրութիւն, նաեւ ճաշացուցակը, զոր ի պատիւ Կոմիտասի տուաւ Աղեքսանդրիոյ հայ գաղութը 1911 Յուլիս 4-ին կազինօ Շաթալիի մէջ.

...Որքան ալ Գողթան պիտակը կրէր իրեն մատուցուած գինին ու որքան մոգական ըլլար սուրճը, Կոմիտասը յոգնեցուցեր էին սոյն երեք ամիսները, այն վեցամսեայ խոնջենքէն յետոյ, զոր կրէր էր ան Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ:

Ան իսկապէս կարիք ունէր կազդուրուելու եւ թարմանալու:

Ամփոփուած՝ «Էջմիածին»-ի
Ա.Բ.Գ. թիւերէն. 1966

ՄԱՀԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԲԸՄ-ի Գահիրէի մասնաճիւղի երկարամեայ անդամուհի Վարդուհի Աչուկեան-Թաշգաբուլեան իր մահկանացուն կնքեց 8 Յուլիս 2018-ին:

«Տեղեկատու»-ն իր խորագրաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին ամուսնոյն՝ տիար Յակոբ Թաշգաբուլեանի, զաւակներուն՝ Պերճ եւ Արմէն Թաշգաբուլեաններուն եւ բոլոր հարազատներուն:

